

Modeli Ekonomik i Shqipërisë

Një studim gjithëpërfshirës i bazave ekonomike, varësisë nga paratë e paligjshme, pasojave dhe zgjidhjeve

**Albanian
Conservative Institute**

Instituti Konservator Shqiptar (ACI)
Tiranë, 2025

Përmbajtja

Përmbledhje ekzekutive.....	2
Gjetjet Kryesore	3
Ekonomia Shqiptare: Karakteristikat, Tiparet, dhe Çfarë e Mbështet Atë.....	5
Zhvlerësimi i Euros	9
Trendet e Rritjes së PBB-së (2022-2025) dhe Kontribuesit.....	10
Pjesët Sektoriale të PBB-së (2024, INSTAT):	11
Lëkundjet e Prodhimit Industrial (2021-2025)	11
Sfondi dhe Konteksti i Etiketës së Narko-Shtetit	12
Ndikimi Ekonomik i Tregtisë së Drogës	13
Rënia në Prodhim dhe Modeli Ekonomik i Paqëndrueshëm	14
Modelet Ekonometrike dhe Skenarët e Shokut	15
Krahasimi Ndërkombëtar i Narko-Shteteve	21
Rekomandimet.....	21
Zgjidhje afatshkurtra anti-trafiking	21
Zgjidhje të Propozuara për të Ndryshuar Modelin Ekonomik	22
Burimet:.....	26

Përmbledhje ekzekutive

Në peizazhin e ekonomive evropiane në zhvillim, Shqipëria paraqet një paradoks mes qëndrueshmërisë së dukshme dhe brishtësisë së thellë. Ky studim zbulon një ekonomi gjithnjë e më të ngatërruar në rrjetën e aktiviteteve të paligjshme, veçanërisht trafikimit të drogës, e cila e ka transformuar ekonominë në atë që mund të përshkruhet vetëm si një narkoekonomi.

Duhet të themi që në fillim se qëllimi ynë nuk është të paraqesim vendin tonë në një dritë të keqe. Përkundrazi, të motivuar nga situata shqetësuese e ekonomisë shqiptare, ne synojmë të paraqesim një pasqyrë të plotë të ekonomisë dhe një vizion të ri me rekomandimet përkatëse të politikave që do ta shpëtojnë atë dhe do ta përgatisin vendin në integrimin e tij evropian.

Shqipëria e gjen veten në një katastrofë demografike, me gati 1,1 milion qytetarë që kanë ikur nga vendi, ligjërisht dhe ilegalisht, në zonën Shengen, sipas EUROSTAT. Ndërkohë, OKB-ja dhe organizata të tjera raportojnë se Shqipëria është e para në botë për nga rënia e natalitetit. Në gjysmën e parë të vitit 2025, rënia e lindjeve të reja ishte 6.5% krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar. Viti i kaluar shënoi një rënie prej 5% krahasuar me vitin 2023. Viti 2021 ishte viti i parë i regjistruar në të cilin numri i lindjeve vjetore (27,211) ishte më i ulët se numri i vdekjeve (30,507). Në gjysmën e parë të vitit 2025, përsëri ndryshimi natyror ishte negativ. Nga një nga popullatat më të reja në Evropë, Shqipëria po bëhet një komb në zhdukje, gjë që na shqetëson thellësisht si studiuesë.

Burime të respektuara, raporte ndërkombëtare dhe disa nga mediat më të mëdha vlerësojnë hyrjen e parave të paligjshme, rreth €1-4 miliardë në vit, ekuivalente me **pothuajse 5-17% të PBB-së (agregat i raportit botëror të drogës, raporteve të tjera)**, duke mbështetur rritjen sipërfaqësore përmes larjes së parave në sektorë me kthim të lartë si ndërtimi, ndërkohë që sektorët kryesorë prodhues si industria dhe bujqësia vyshken nën neglizhencë. Ndërtimi është një sektor me kthim të lartë **(15%-25% ROI)**, kjo është arsyeja pse paratë e paligjshme kanalizohen atje, krahasuar me bujqësinë ose industrinë, edhe pse i pari është një sektor me vlerë të ulët të shtuar, krahasuar me ato me vlerë të lartë të shtuar si prodhimi. Në vitin 2024, një fakt interesant është se **kredia bankare për ndërtimin ishte vetëm për 22%**, duke ngritur pyetjen se si u financua shumica e ndërtimeve. **Sipas të dhënave të bankës qendrore, kredia e re për ndërtimin ishte 380 milionë euro dhe kredia e re për blerje banesash 467 milionë euro. Në total ky aktivitet ka marrë 847 milion euro financim nga bankat, ose vetëm 22% të vlerës që ka prodhuar.**

Ky model, i varur nga rrjedhat e paqëndrueshme të parasë, është në thelb i paqëndrueshëm: Një ndërprerje e këtyre rrjedhave të paligjshme do të precipitonte një tkurrje të mprehtë, me PBB-në potencialisht duke rënë ndjeshëm dhe papunësinë duke u rritur në pak kohë, siç parashikohet nga simulimet tona ekonometrike bazuar në të dhënat nga INSTAT dhe Banka e Shqipërisë që mbulojnë periudhën 2010 deri në mesin e 2025.

Ndryshe nga dekada e fundit, kur kishte një neglizhencë të perceptuar në luftën kundër karteleve të drogës, së fundmi administrata Trump ka shpallur luftë të hapur ndaj tyre, dhe të gjitha qeverive që i mbështesin. Përveç kësaj, Bashkimi Evropian shpesh ka nxitur fuqishëm qeveritë brenda dhe jashtë BE-së për të luftuar aktivitetet kriminale dhe ndikimin e tyre në ekonomi. Nëse ekonomia shqiptare është vërtet masivisht e mbajtur nga paratë e paligjshme që hyjnë, atëherë ne po përballemi me një rrezik të madh për ekonominë tonë.

Provat janë bindëse dhe shumëplanëshe. Zgjerimi i PBB-së mesatarisht **rreth 4% nga 2022 deri në 2024**, i nxitur kryesisht nga ndërtimi (duke kontribuar 0.5-1.5 pika përqindje në vit) dhe shërbimet (1.8-3.2 pikë), sektorë që tani përbëjnë **11.92% dhe 48.69% të PBB-së** respektivisht (INSTAT 2024). Megjithatë kjo fsheh një realitet të ashpër: **Prodhimi industrial u tkurr me 7.73% në 2024, bujqësia me 2.70%**, dhe **produktiviteti i përgjithshëm ra me 1.2% në vit nga 2023 deri në 2025**, pas një rikuperimi fillestar dhe të pritshëm pas COVID-it, edhe pse bujqësia mbetet një kontribues i rëndësishëm në PBB dhe punësim. Agregatat monetare tregojnë një histori të ngjashme, **M2 u zgjerua me 9.4% në fillim të 2025, i nxitur nga rritja 20% e kreditimit të orientuar drejt pasurive të paluajtshme**, ndërkohë që **vlerësimi 30% i lekut kundrejt euros (2015-2025, 2015 është viti kur filloi në masë kultivimi i kanabisit)** sfidon themelet ekonomike (nuk ka rritje masive të remitançave aq të lartë sa ta justifikojë këtë, ndërsa vetëm turizmi nuk mjafton për të shpjeguar gjithë mbiçmimin e lekut), duke treguar pa dyshim hyrje të paligjshme të pa llogaritura, duke shtypur eksportet, ndërkohë që **rrit deficitet tregtare, të cilat për mallrat arritën -25.3% të PBB-së në 2025 dhe në një trend përkeqësues**. Eksportet, në tre vitet e fundit, kanë qenë në trend rënës, duke u tkurrur nga vitit në vit.

Vlerësimet ndërkombëtare konfirmojnë këtë shtrembërim: Shqipëria renditet si prodhuesi kryesor i kanabisit në Evropë dhe një qendër kyçe tranziti për kokainën (€2-3 miliardë, Europol 2024), me €500-700 milionë të larë përmes ndërtimit çdo vit (GI-TOC 2024). Për më tepër, jo vetëm kartelet latino-amerikane po investojnë në Shqipëri, por edhe krimi shqiptar është shumë aktiv në atë rajon.

Kjo rritje, megjithatë, nuk jep prosperitet të qëndrueshëm për qytetarët: Varfëria qëndron pranë 20% (Banka Botërore Prill 2025), me 44% që përballen me përjashtim social, dhe strehimi urban mbetet i papërballueshëm mes normave të zbrazëtisë 32.9-40%. Modeli ynë i autoregresionit vektorial (VAR) kuantifikon rrezikun: Një reduktim 30% i rrjedhave të paligjshme, një skenar i mundshëm nën mbikëqyrje të intensifikuar nga BE dhe SHBA, do të tkurrte PBB-në dhe do të rriste papunësinë. Ndërkohë, sipas Tabelës së Rezultateve të Konvergjencës Ekonomike të OECD-së, Shqipëria renditet e fundit në klimën e biznesit dhe infrastrukturën, dhe e parafundit në produktivitet dhe transformim dixhital. Ajo ka rënë 11 pikë që nga viti 2016 në konvergjencën me BE-në.

Kjo varësi jo vetëm që minon parimet e lirisë ekonomike dhe sovranitetit kombëtar, por edhe gërryen vetë strukturën e një sistemi të tregut të lirë. Rruga përpara e Shqipërisë kërkon reforma vendimtare: ulje të taksave për të lëshuar forcat prodhuese, shpërbërje të kontrolleve shtetërore të centralizuara që shtypin konkurrencën, dhe ndërprerje të lidhjeve me rrjetet kriminale përmes zbatimit rigoroz. Pa masa të tilla, iluzioni i progresit do të thyhet, duke lënë një komb të prekshëm ndaj kolapsit. Raporte të besueshme për më tepër tregojnë ndikimin e këtij modeli ekonomik në demokracinë shqiptare, erozionin e standardeve, akumulimin e pushtetit dhe shtrembërimet elektorale. Parlamenti Evropian duhet të kushtëzojë integrimin e mëtejshëm me këto reforma thelbësore për të nxitur zhvillim të vërtetë, gjithëpërfshirës.

Gjetjet Kryesore

PBB & Rritja

- PBB: €24 miliardë (Banka Botërore, 2024).

- Rritja e PBB: ~4% (2022–2024), 3.4% në T1 2025 (INSTAT). Parashikimi: 3.8% (WIIW), 3.5% (KE), 3.1–3.4% (BB). Tendencë rënieje për shkak të rënies së eksporteve, bujqësisë dhe ngadalësimit të turizmit.
- Pësja e sektorëve (2024, INSTAT): Shërbimet 48.69%, Ndërtimi 11.92%, Industria 10.48% (nga 11.5%), Bujqësia 15.45% (nga 16.3%, dhe 20% disa vite më parë).

Rënia Sektoriale

- **Industria:** prodhimi -7.73% në 2024; -5.66% në T1 2025; manufaktura -7.5% në T1 2025.
- **Bujqësia:** -2.7% në 2024; -2.76% në T1 2025; 13 tremujorë radhazi me rënie që prej 2021. Punëson ~30% të fuqisë punëtore (300,000 persona).
- Rritja në 2025 mbështetur artificialisht nga: Administrata Publike (+19%), Pasuri të Paluajtshme (+8%), Tregti/Transport/Turizëm (+2.1%).

Demografia

- Emigracion: 1.1 milion (40% e popullsisë) larguar që nga 2014 (EUROSTAT). 50,000 vetëm në vitin 2024.
- Rënia e natalitetit: lindjet ranë -6.5% në gjysmën e parë të 2025, -5% në 2024; numri i vdekjeve ka tejkaluar lindjet disa vite që nga 2021. Shqipëria renditet e para në botë për rënie të natalitetit.
- Politika qeveritare që nga 2021: import i fuqisë punëtore nga Azia & Afrika për të zëvendësuar shqiptarët.

Ekonomia e Paligjshme & Flukset Informale

- Flukset e paligjshme: €1–4 miliardë/vit (5–17% PBB, përafrim konservator).
- Kanabisi: €3–4 miliardë në vitet më të mira (15–20% PBB), sipas raporteve të mediave.
- Shqipëria i përmbush të gjithë elementët e përkufizimit të një narko ekonomie.
- Transit i kokainës: €2–3 miliardë.
- Pastrim parash në ndërtim: €500–700 milion/vit (GI-TOC, CityAM 2023).
- Ekonomia informale: 30–35% e PBB (€7–8mld); disa vlerësime 40%. Mesatarja e BE: 10%.
- Përdorues droge: Shqipëria me përdorimin më të lartë të kokainës në Europë (41% kundrejt 29% mesatare BE); kanabis 56% (Agjencia Evropiane e Drogës).

Financat, Monedha & Tregtia

- Leku u mbiçmua ~30% kundrejt euros (2015–2025), pavarësisht nga themeli i dobët ekonomik.
- Flukset valutore: para të paligjshme identifikuar si faktor kyç; Banka e Shqipërisë ndërhyri me €933m blerje valute në 2024, pa efekt, tregu total valutor ~\$11mld.
- Deficiti tregtar (mallra): -25.3% PBB në 2025.
- Eksportet të ngrira: ~€4mld (UN Comtrade 2024), në rënie 3 vitet e fundit.
- Remitanca: €1.2mld/vit (~5% PBB, BoA 2024).
- Turizmi: 20–25% PBB, INSTAT 2024), ~10 milion turistë.
- Agregat monetar M2 +9.4% në fillim 2025; kreditimi +20% i përqendruar tek pasuritë e paluajtshme.

Ndërtimi & Pasuritë e Paluajtshme

- Kredia për ndërtim: vetëm 22% e financuar nga bankat (€847m në 2024).
- Tiranë: 12 milion m² leje ndërtimi në 7 vite; 51,129 apartamente bosh (2023, trefishuar që nga 2018).
- Shkalla e boshatisjes: 32.9–40% (UNECE 2024).
- Dendësia e popullsisë: Tirana 20,000/km² (CO-Plan 2022), 4 herë mbi mesataren e BE.
- Ndotja e ajrit: 100,000 vdekje të parakohshme që nga 1990 (CO-Plan).

Varfëria & Pabarazia

- Varfëria: ~20% (Banka Botërore, Prill 2025).
- Rreziku i varfërisë/përfjashtimit social: 42.1% (OKB 2024).
- Pagat: €838/muaj mesatarja (INSTAT T1 2025).
- Inflacioni: 3–4% (BoA 2024).
- Pabarazia: rritje e indeksit Gini, pasi përfitimet e flukseve të paligjshme shkojnë te elitat.

IHD & Klima e Investimeve

- IHD: €1.1mld (2024, BoA), €362m në T1 2025 (INSTAT).
- Përbërja: 29% pasuri të paluajtshme (T1 2025), 17% sektor financiar, 14% nxjerrës. Industria & energjia në rënie.
- IHD në pasuri të paluajtshme: nga 5.7% (2014) → 29% (2025).
- Shqipëria ka normën më të ulët të rritjes së IHD-ve në rajon (Monitor 2024).
- Prokurimet publike: €1.2mld në vit, të kapura nga korrupsioni dhe klientelizmi (Departamenti i Shtetit, 2024).
- PPP-të shtrembërojnë konkurrencën; të drejtat e pronës ende të pazgjidhura (tituj të mbivendosur).

Vlerësimet Ndërkombëtare

- OECD Convergence Scoreboard (2025): Shqipëria e fundit për klimën e biznesit & infrastrukturën; parafundit për produktivitet/dixhitalizim.
- Transparency International: vendi 98/180 (më i miri ishte 83 në 2016).
- BE & SHBA paralajmërojnë vazhdimisht për narko-ekonomi; media (Guardian, Economist, Proto Thema) e etiketojnë Shqipërinë “narko-shteti i parë i Europës”.

Modeli Ekonometrik (2010–2025)

- Flukset e paligjshme shpjegojnë ~40% të luhatjeve të PBB.
- Skenarët e tronditjes (modeli VAR):
 - -10% reduktim i flukseve → PBB -0.28%.
 - -30% reduktim i flukseve → PBB -0.85%.
 - -50% reduktim i flukseve → PBB -1.42%.
 - -100% reduktim i flukseve → PBB -2.8%.

Kjo analizë merr në konsideratë flukset konservative të parave të paligjshme. Ndikimi në ekonominë shqiptare do të jetë shumë më i lartë, nëse marrim në konsideratë sasinë që raportojnë disa media. Për më tepër, rënia e PBB-së do të jetë më e lartë në vitet pasuese, ndërsa efektet shtohen.

Ekonomia Shqiptare: Karakteristikat, Tiparet, dhe Çfarë e Mbështet Atë

Peizazhi ekonomik i Shqipërisë, i formuar nga trashëgimia post-komuniste, zbulon një popull në udhëkryq, i gatshëm për integrim në familjen evropiane por i penguar nga shtrembërime të thella që priorizojnë fitimet afatshkurtra të pak njerëzve mbi prosperitetin e qëndrueshëm të të gjithëve. Me një **PBB prej afërsisht €24 miliardë në 2024** (Banka Botërore Global, Economic Prospects), Shqipëria funksionon si një ekonomi e vogël, e hapur, e **varur shumë nga remitancat, ndërtimi dhe shërbimet**. Vetëm remitancat kontribuojnë **rreth 1.2 miliardë euro në vit, ose 5% të PBB-së** (Bilanci i Pagesave i Bankës së Shqipërisë, 2024), ndërsa turizmi është rritur duke përfaqësuar mbi 25% të prodhimit ekonomik (Statistikat e Turizmit të INSTAT, 2024), edhe pse INSTAT raporton që dhe ky sektor që mbante ekonominë vitet e fundit, ka nisur në 2025 të shfaqë ngadalësim. Banka Botërore në vitin 2023 e vendosi përqindjen e remitancave më të lartë, në 8.6%. Si një vend në zhvillim, me 10 milionë turistë të raportuar në vit, Shqipëria duhet të kishte pasur një

mbështetje shumë më të ulët në remitanca. Megjithatë, ky është një tregues edhe i imigracionit në vitet e fundit, pasi tani shumë më tepër shqiptarë jetojnë jashtë vendit sesa brenda. Megjithatë, këto hyrje bashkëjetojnë me një sektor informal të përhapur që **përbën 30-35% të PBB-së** (me disa raporte që e vendosin atë në rangun 40%), e barabartë me 7-8 miliardë euro, duke tejkaluar shumë mesataren e Bashkimit Evropian prej 10% (raporti i GI-TOC për Flukset Financiare të Paligjshme, 2024; Banka Botërore 2024).

Në thelb, ekonomia e Shqipërisë shfaq tipare të cenueshmërisë: Normat e larta të emigracionit largojnë kapitalin njerëzor, me 50,000 qytetarë që janë larguar vetëm në 2024 (INSTAT Anketa e Forcës së Punës, T4 2024), dhe një **total prej 1,1 milion** (afërsisht 40% e popullsisë), sipas EUROSTAT dhe burimeve të tjera, që kanë ikur që nga 2014, ndërkohë që **produktiviteti ka rënë** mesatarisht në terma vjetore **-1.2%** nga 2023 deri në 2025 (INSTAT Llogaritë Kombëtare 2025). Në tremujorin e parë të vitit 2025, nga 362 milionë euro në investime të huaja direkte, 110 milionë euro ishin në sektorin e pasurive të paluajtshme dhe 71 milionë euro ishin në aktivitetin financiar, ndërsa industria dhe energjia shënuan rënie. Pjesa e investimeve në pasuri të paluajtshme në totalin e investimeve të huaja direkte është rritur nga 5.7% në vitin 2014 në 29% në tremujorin e parë të këtij viti, duke treguar se edhe rritja vjetore e investimeve të huaja direkte nuk vjen nga investitorë të mëdhenj në industri konkurruese ose produktive.

Në fakt, për të kompensuar shpopullimin e konsiderueshëm dhe mungesën në forcën e punës, politika zyrtare e qeverisë, siç u deklarua nga Kryeministri vetë në 2021, është të sjellë njerëz në vend nga Azia dhe Afrika, të cilët në shumicën e rasteve përpiqen të hyjnë ilegalisht në BE, duke krijuar një rrugë të re migrantësh.

Shqiptarët largohen për shkak të kostove më të larta të jetesës, mundësive të pakta në treg, mungesës së arsimit dhe kujdesit shëndetësor cilësor dhe problemeve me sundimin e ligjit dhe sigurinë e jetës në rrugë. Kjo ikje e trurit, nga ana tjetër, është një nga faktorët më të rëndësishëm që ndikojnë në ekonomi dhe tregun e punës. Ndërkohë, në këtë kontekst shpopullimi, rrjedhat e paligjshme të valutës së huaj kanalizohen në ndërtim dhe shërbime, duke rritur çmimet, ndërkohë që fuqia blerëse e atyre që mbeten në vend bie.

Kjo pasqyron një çekuilibër më të gjerë, një zhvendosje larg sektorëve tradicionalë prodhues drejt shërbimeve dhe ndërtimit, të cilët tani **dominojnë në 48.69% dhe 11.92% të PBB-së**, respektivisht (INSTAT 2024). Megjithatë ky tranzicion nuk është i nxitur nga forcat organike të tregut por nga një rrjedhë e aktivitetit të paligjshëm. **Trafikimi i drogës injekton në nivel konservator €1-4 miliardë në vit, 5-17% të PBB-së**, duke kanalizuar të ardhurat në mjete larjeje me kthim të lartë si pasuritë e paluajtshme, ku kthimet mund të arrijnë 15-25% (Banka Botërore Perspektiva e Konkurrueshmërisë së Ballkanit Perëndimor 2024). Ky model pasuron shpejt pak njerëz që kanë interesa në këtë fushë, ndërkohë që varfëron pjesën tjetër.

Çfarë e mbështet këtë strukturë të brishtë, në një kohë kur EUROSTAT raporton se Shqipëria mban vendin e fundit në Europë për standard jetese? Në sipërfaqe, turizmi dhe remitancat ofrojnë likuiditet, por shtytësi i vërtetë duket se është ekonomia në hije, e amplifikuar nga paratë e pista. Është e vërtetë që një ekonomi informale nuk do të thotë domosdoshmërisht para e pistë. Por, raporte të besueshme tregojnë se një përqindje e konsiderueshme vjen nga rrjedha parash ilegale. Disa raporte vendosin **prodhimin e kanabisit në vitin e tij më të mirë në €3-4 miliardë (13-17% të PBB-së)**, ndërkohë që **tranziti i kokainës shton €2-3 miliardë (Europol 2024)**. Megjithatë, në analizën tonë më poshtë, ne do të marrim parasysh

vlerësimin konservativ 5% të përmendur në fillim. Nëse 20-30% të PBB-së që disa raporte mediatike konsiderojnë në rastin më të keq rezulton i vërtetë, pasojat për ekonominë janë edhe më të mëdha.

Këto fonde të raportuara i bie të jenë shtysa kryesore në mbiçmimin e lekut me pothuajse 30% kundrejt euros nga 2015 deri në mesin e 2025. Në thelb, pra, i bie që rritja e Shqipërisë është iluzore, një fluskë e fryrë më shumë sesa zhvillim nga inovacioni ose efikasiteti, duke lënë PBB-në për frymë në €10,011 (Banka Botërore 2024), shumë më poshtë se mesatarja e BE-së prej €35,000, dhe varfërinë në nivele 20% (Banka Botërore Përmbledhje e Varfërisë dhe Barazisë, Prill 2025).

Një karakteristikë e rëndësishme por shpesh e anashkaluar është përfshirja e gjerë e qeverisë në treg, e cila centralizon aktivitetin ekonomik dhe shtyp shfaqjen e një tregu të vërtetë të lirë. Në Shqipëri, shteti ka një dorë të rëndë në treg përmes rregulloreve të përhapura, subvencioneve jo produktive dhe ndërhyrjeve direkte që favorizojnë entitetet e lidhura politikisht mbi ndërmarrjet apo sektorët konkurruese. Për shembull, **proceset e prokurimit publik, të vlerësuara në €1.2 miliardë në vit (INSTAT 2024), shpesh u jepen firmave me lidhje qeverinë, siç theksohet në Deklaratat e Klimës së Investimeve të Departamentit të Shtetit (2024), të cilat vërejnë korrupsion të përhapur dhe favoritizëm në tenderë.**

Ky raport i Departamentit të Shtetit gjithashtu përmend se *“investitorët e huaj e perceptojnë Shqipërinë si një vend të vështirë për të bërë biznes. Ata citojnë korrupsionin, duke përfshirë në sektorin publik, gjyqësorin, prokurimet publike, konkurrencë të padrejtë dhe të shtrembëruar, ekonomi të madhe informale, larje parash, ndryshime të shpeshta në legjislacionin fiskal, dhe zbatim të dobët të kontratave si sfida të vazhdueshme për investimet dhe biznesin në Shqipëri. Emigracioni i fuqisë punëtore të re, të aftë ka krijuar mungesa pune që ndikojnë në perspektivat e investimeve. Shqipëria vazhdon të ketë rezultate të dobëta në Indeks të Perceptimit të Korrupsionit të Transparency International. Në 2023, Shqipëria renditej e 98-ta nga 180 vende, një përmirësim i lehtë nga 2022 por ende mbetur pas renditjes së saj më të mirë të 2016, kur renditej e 83-ta nga 176 ekonomi.*

Shqipëria vuan nga një sektor i madh informal dhe aktivitete larjeje parash. Task Forca e Veprimet Financiar kundër Larjes së Parave (FATF) e përfshiu Shqipërinë në listën e saj gri në 2020. Nga 2020-2022, vendi iu nënshtrua katër raporteve vijuese dhe përmirësoi performancën e saj në pajtueshmërinë teknike, duke rezultuar në heqjen nga lista gri në Tetor 2023. Komuniteti i biznesit raporton se hyrja e madhe e të ardhurave të paligjshme nga trafikimi i drogës, kontrabanda, evazioni fiskal, dhe korrupsioni shtrembëron konkurrencën në treg. Akuzat për korrupsion janë të zakonshme, dhe investitorët raportojnë se ata mund të jenë objekt i shantazhit nga administrata publike, media, dhe grupet kriminale.

Raportet për korrupsion në prokurimin qeveritar janë të zakonshme, me investitorët shpesh që raportojnë raste të korrupsionit qeveritar që vonon dhe pengon investimet në Shqipëri. Përdorimi i vazhdueshëm i kontratave të partneritetit publik-privat (PPP) ka reduktuar mundësitë për konkurrencë, duke përfshirë investitorët e huaj, në infrastrukturë dhe sektorë të tjerë. Analiza e dobët dhe mungesa e ekspertizës teknike në hartimin dhe monitorimin e kontratave PPP janë shqetësime të vazhdueshme. Disa investitorë amerikanë janë përballur me mosmarrëveshje tregtare të debatueshme me entitete publike dhe private, duke përfshirë disa që shkuan në arbitrazh ndërkombëtar.

Të drejtat e pronës vazhdojnë të jenë një sfidë në Shqipëri sepse titulli i qartë është i vështirë për t'u marrë. Ka pasur raste të individëve që dyshohet se manipulojnë sistemin gjyqësor për të marrë tituj tokësorë të paligjshëm. Titujt mbivendosës të pronës janë çështje të përhapura. Procesi i kompensimit për tokën e

konfiskuar nga regjimi ish-komunist vazhdon të jetë i rëndë, joefikas, dhe i pamjaftueshëm. Qeveria ka deklaruar një vullnet për të adresuar këtë problem, por progresi ka qenë i ngadaltë.”

Në Deklaratën e Klimës së Investimeve të vitit 2024 për Shqipërinë, raporti përshkruan "kapjen e shtetit" si një term për korrupsionin sistematik ku partitë në pushtet ushtrojnë ndikim të tepruar mbi institucionet shtetërore, duke kontribuar në një fushë loje të pabarabartë për investitorët. Raportet e mëparshme, të tilla si Deklarata e Klimës së Investimeve e vitit 2021, i referohen në mënyrë të ngjashme kapjes së shtetit në Shqipëri, duke e lidhur atë me korrupsionin dhe ndërhyrjen politike në gjyqësor dhe ekonomi.

Raporti për vitin 2024 mbi Praktikën e të Drejtave të Njeriut: Shqipëria, i botuar në gusht 2025, raporton për censurë dhe vetcensurë për mediat, dhe presionin që ushtrojnë qeveria dhe grupet kriminale te mediat dhe gazetarët.

Komisioni Evropian dhe Parlamenti Evropian e kanë identifikuar në mënyrë të qartë kapjen e shtetit në Shqipëri në raportet e zgjerimit dhe të progresit, shpesh si pjesë e kritikave mbi prapambetjen demokratike dhe korrupsionin në Ballkanin Perëndimor. Shembuj kryesorë përfshijnë:

- Komunikata e vitit 2018 mbi një Perspektivë të Besueshme të Zgjerimit për Ballkanin Perëndimor thotë se vendet në rajon, përfshirë Shqipërinë, "tregojnë elementë të qartë të kapjes së shtetit, duke përfshirë lidhjet me krimin e organizuar dhe korrupsionin në të gjitha nivelet e qeverisjes dhe administratës".
- Komunikata e vitit 2020 mbi Politikën e Zgjerimit të BE-së vëren përparim të kufizuar në adresimin e kapjes së shtetit në Shqipëri, duke theksuar nevojën për ta çrrënjësuar atë për pranimin në BE.
- Raportet më të fundit, siç është Komunikata e vitit 2024 mbi Politikën e Zgjerimit të BE-së, përsërisin rreziqet që lidhen me kapjen e shtetit si një sfidë të madhe, me referenca specifike për reformat e vazhdueshme gjyqësore dhe anti-korrupsion të Shqipërisë.

Ky centralizim shtrihet në sektorë si energjia dhe infrastruktura, ku ndërmarrjet shtetërore dominojnë, duke përbërë 20-25% të PBB-së (Banka Botërore 2024), dhe konkurrenca private pengohet nga pengesa burokratike dhe licensimi arbitrar. Rezultati është një ekonomi kuasi- e komanduar, e maskuar si e orientuar drejt tregut, ku inovacioni shtypet, dhe burimet alokohen bazuar në klientelizëm më shumë sesa në efikasitet. Kjo jo vetëm që forcon **ekonominë në hije (30-35% PBB)** por edhe dekurajon investimet e huaja direkte në zona prodhuese, pasi bizneset legjitime përballen me konkurrencë të padrejtë nga lojtarët e favorizuar nga shteti ose të mbështetur nga të paligjshmit. Në thelb, Shqipërisë i mungon një treg i vërtetë i lirë, i zëvendësuar nga një sistem i centralizuar që amplifikon shtrembërimet nga rrjedhat e paligjshme dhe pengon dinamikën e anës së ofertës.

Paqëndrueshmëria është e madhe: Flluskat e ndërtimit, **me norma zbrazëtie prej 32.9-40%** (UNECE 2024; Pamfleti 2024), dhe rënia e produktivitetit sinjalizojnë një korrigjim të afërt, dhe potencialisht një krizë të plotë, në momentin që rrjedhat e parave të paligjshme ndërpriten, duke lënë qytetarin shqiptar të pambrojtur. Në 2012 dhe 2013, u vlerësua se për ndërtimin të mbante një pjesë të denjë në ekonomi, duheshin ndërtuar 1 milion metra katrorë në vit në të gjithë vendin. Aktualisht, **vetëm në kryeqytet jepen leje për 2 deri në 3 milion metra katrorë**. Në shtatë vitet e fundit, vetëm në Tiranë ka pasur leje ndërtimi **për 12 milion metra katrorë**, shumica e të cilave në dhe rreth qendrës së qytetit. Ndërkohë, në 2023, kishte **51,129 ndërtesa të zbrazëta nga totali 292,000**. Numri i ndërtesave të zbrazëta është trefishuar nga 2018 në 2023. Gazetarët kanë raportuar vazhdimisht se **40% e parave në sektorin e ndërtimit kanë origjinë të**

panjohur. Edhe më keq, gazetarja Ola Xama në vitin 2024 publikoi një analizë interesante, duke treguar se kredia bankare për ndërtim ishte vetëm 22%, duke ngritur pyetjen se si u financua dhe u ble shumica (78%) e ndërtimeve. Sipas të dhënave të bankës qendrore, kreditë e reja për ndërtim arritën në 380 milionë euro dhe kreditë e reja për strehim në 467 milionë euro. Në total, ky aktivitet mori 847 milionë euro financim nga bankat, ose vetëm 22% të shumës së vlerësuar që ka arritur.

Në vitin 2022, një studim i Institutit CO-Plan tregoi se Tirana kishte dendësinë më të lartë të popullsisë në Evropë dhe dendësinë më të lartë të ndërtimit në Evropë. Kryeqyteti ka 20,000 banorë për kilometër katror, katër herë më shumë se mesatarja e BE-së. Studimi tregoi gjithashtu se Tirana ka ndotjen më të madhe të ajrit në kontinent, me 100,000 vdekje të shkaktuara nga kjo ndotje që nga viti 1990.

Pa reforma për të shpërbërë këtë kontroll të centralizuar dhe varësitë e paligjshme, Shqipëria rrezikon një krizë ekonomike të thellë, ku fasada e progresit thyhet nën peshën e shtrembërimeve të veta.

Zhvlerësimi i Euros

Source: BoA, Monitor Magazine

Zhvlerësimi i euros kundrejt lekut, siç dokumentohet në ALTAX Maj 2025 dhe i konfirmuar nga Artikulli IV i FMN-së 2024, me parashikime për presion të vazhdueshëm, nuk mund të shpjegohet adekuat nga bazat ekonomike konvencionale, turizmi apo remitancat, dhe as nga forcimi i ekonomisë, që shifrat tregojnë se nuk po ndodh. Në një ekonomi të shëndetshme, vlerësimi i valutës zakonisht sinjalizon një ekonomi që forcohet. Megjithatë, rasti i Shqipërisë sfidon këtë logjikë, pasi rritja e PBB-së ka ngadalësuar në tremujorët dhe vitet e fundit, madje edhe me rritjen e shpenzimeve qeveritare, dhe parashikohet të ngadalësohet më tej. **Deficiti tregtar i mallrave u zgjerua në -25.3% të PBB-së** në gjysmën e parë të 2025 (INSTAT), dhe **remitancat u rritën modestisht me 5% në €1.2 miliardë** (stabël si pjesë e PBB-së), dhe investimet e huaja direkte mbetën të palëvizura në €1.1 miliardë (Banka e Shqipërisë 2024). Madje bumi i turizmit, duke shtuar €0.5 miliardë në valutë të huaj (INSTAT 2024), përbën vetëm një fraksion, ndoshta 40%, të zhvendosjes, duke lënë një pjesë të konsiderueshme 30-40% të pashpjeguar sipas Artikullit IV të FMN-së 2024 dhe RPM të Bankës së Shqipërisë 2025/II (që i atribuon ~40% turizmit dhe 20% remitancave, me pjesën e mbetur një "boshllëk").

Për më tepër, ky vlerësim pasqyron një hyrje të tepërt të valutës së huaj nga burime të paligjshme, vlerësuar në €1-4 miliardë në vit nga aktivitete të lidhura me drogën. Këto fonde, shpesh në euro nga tregjet evropiane, përmbysin tregun vendor Forex, duke rritur ofertën dhe duke ngritur vlerën e lekut pa

përmirësime korresponduese në kapacitetin prodhues. Më shumë sesa nga fitimet e efikasitetit ose inovacioni, ky "forcim" fsheh dobësitë themelore, si rënia e prodhimit industrial (-7.73% në 2024, INSTAT) dhe eksportet e stagnuara (€4 miliardë total, UN Comtrade 2024). **Një ekonomi që forcohet vërtet do të shihte eksportet të rriteshin me 10-15%, por sektori i tregtueshëm i Shqipërisë tkurret, duke konfirmuar rolin e hyrjeve të pa gjurmueshme.**

Përgjigja e Bankës së Shqipërisë ka qenë e matur por e kufizuar në efikasitet. Për të zbutur dëmin e vlerësimit ndaj eksportuesve, veçanërisht në prodhim, ku konkurrueshmëria gërryhet, banka qendrore ndërhyri përmes **blerjeve të valutës së huaj duke totalizuar €933 milionë në 2024 (BoA)**, duke synuar të thithë eurot e tepërt dhe të stabilizojë normën. Vëllimi i tregut të **valutës së huaj në Shqipëri arriti 11 miliardë USD në 2024**. Megjithatë, euro vazhdoi të zhvlerësohej, gjë që tregon sasinë e madhe të eurove në qarkullim. Norma bazë e interesit u mbajt e qëndrueshme në 3.25% (RPM e Bankës së Shqipërisë 2025/II), duke priorizuar kontrollin e inflacionit mes likuiditetit të nxitur nga të paligjshmit. Megjithatë, këto mjete provohen joefikase kundër rrjedhave në hije, të cilat anashkalojnë kanalet formale dhe dobësojnë transmetimin monetar në një ekonomi ku informaliteti përbën 30-35% të PBB-së (GI-TOC 2024). Vlerësimi, pra, nuk është një shenjë e fuqisë ekonomike por një simptomë e shtrembërimit, që fryn flluskat e aktiveve pa nxitur themelet e nevojshme për prosperitet të qëndrueshëm.

Trendet e Rritjes së PBB-së (2022-2025) dhe Kontribuesit

Rritja e Shqipërisë është ngadalësuar por mbetet pozitive, e nxitur nga sektorë jo-prodhues. Nga pikëpamja makroekonomike, kjo pasqyron një çekuilibër klasik: Kërkesa nga kapitali i paligjshëm fryn sektorët jo-produktivë (ndërtimi/shërbimet), ndërkohë që ato produktivë (industria/bujqësia) vuajnë nga nëninvestimi, duke çuar në deficite tregtare të vazhdueshme dhe cenueshmëri ndaj tronditjeve të jashtme. Rezultati është rritje që duket e fortë në agregat por dështon të ndërtojë kapacitet prodhues të qëndrueshëm, dhe të përkethehet në mirëqenie individuale, siç dëshmohej nga pjesët në rëniet në industri dhe bujqësi.

- **2022: 4.83% (INSTAT, 2025).** Ndërtimi +12% (kontribut 1.5 p.p., INSTAT Llogaritë Kombëtare, 2023), shërbimet +8% (2.0 p.p.). Industria +2% (0.2 p.p.), bujqësia stagnante (kontribut 0%). Analitikisht, rikuperimi post-COVID fshehu shtrembërime në zhvillim, me hyrje të paligjshme tashmë duke u kanalizuar në ndërtim për të larë fitimet, duke nxitur kërkesën pa përmirësuar efikasitetin e ofertës.
- **2023: 3.94% (INSTAT Qershor 2025).** Ndërtimi +10.3% (1.4 p.p.), shërbimet +6.5% (1.8 p.p.). Industria -3.2% (-0.3 p.p., INSTAT), bujqësia -1.2% (-0.2 p.p.). Këtu, ngadalësimi filloi pasi kostot globale të energjisë (+20%, INSTAT 2023) goditën pjesët produktive, ndërkohë që jo-produktivët thithën likuiditetin e paligjshëm (€1.5-3 miliardë, GI-TOC 2024), duke mbajtur qëndrueshmërinë e dukshme por duke zgjeruar pabarazitë.
- **2024: 3.96% (INSTAT).** Ndërtimi +4.52% (0.5 p.p.), shërbimet +6.51% (3.2 p.p. nga nënsektorët si administrata publike +11.35%). Industria -7.73% (-0.8 p.p.), bujqësia -2.70% (-0.4 p.p.). Rritja vazhdoi mes bumit të turizmit (kontributi i shërbimeve), por mbështetja e paligjshme (larja në ndërtim €500-700 milionë, GI-TOC 2024) fshehu rënien e produktivitetit, me tkurrjen e industrisë që sinjalizon vazhdimin e deindustrializimit.
- **Parashikimi 2025: 3.8% (WIIW, 2025; Banka Botërore GEP, Qershor 2024; Komunikatë shtypi e WB Tetor 2024: Përshpejtohet në 3.4% në 2025 nga 3.3% 2024).** T1: 3.39% (INSTAT Qershor

2025), ndërtimi +1.78% (0.16 p.p.), shërbimet +2.12% (tregti/transport, 0.33 p.p.). Industria -5.66% (-0.66 p.p.), bujqësia -2.76% (-0.46 p.p.). T2: 2.8% (vlerësuar, Korrik 2025; Parashikimi i RPM të Bankës së Shqipërisë 2025/II ngadalësim). Parashikimet supozojnë mbështetje të vazhdueshme të rrjedhjeve të paligjshme, por rreziqet rriten nga ngadalësimet globale dhe goditje potenciale.

- **Parashikimi 2026: 3.5% (Komisioni Evropian), ndërkohë që Banka Botërore parashikon një rritje 3.1%.**

Trendi i rritjes është në rënie, dhe kjo duke marrë parasysh që rrjedhat e paligjshme që mbajnë ekonominë mbeten siç janë. Megjithatë, siç tregojmë në seksionet e mëvonshme, nëse për shkak të luftës kundër karteleve, këto rrjedha ndërpriten, ekonomia shqiptare parashikohet të bjerë në territor recesioni.

Pjesët Sektoriale të PBB-së (2024, INSTAT):

- Ndërtimi: 11.92% (lart nga 11.52% në 2023).
- Shërbimet: 48.69% (tregti/transport/akomodim +2.12% rritje).
- Industria/Prodhimi: 10.48% (poshtë nga 11.52%).
- Bujqësia: 15.45% (poshtë nga 16.27%. Ishte 20% e GDP vetëm pak vite më parë).

Mund të deduktojmë nga të dhënat e mësipërme që rritja është iluzore: Mbi 60% nga ndërtimi/shërbimet (INSTAT 2024), por nuk përkthehet në mirëqenie, pasi varfëria është pranë 20% sipas përmbledhjes së Bankës Botërore Prill 2025. Raporti i Progresit i OKB-së Shqipëri 2024 tregon 42.1% në rrezik varfërie në 2023, dhe Raporti i Zgjerimit i KE-së 2025 thotë se rreziku i varfërisë/përfjashtimit social është përqësuar nga kriza e koston s të jetesës. Po të shtojmë dhe shpopullimin masiv prej rreth 1,1 milion njerëz nga 2014 në 2024 dhe me normën e lindshmërisë ndjeshëm nën nivelet e zëvendësimit, mund të shohim që rritja është tërhequr nga kërkesa nga likuiditeti i paligjshëm/informal (jo plotësisht i shpjeguar nga remitancat ose rrjedha të tjera jo të paligjshme), jo i shtyrë nga oferta (prodhimtaria) dhe nga efikasiteti, duke çuar në inflacion (3-4%, Banka e Shqipërisë 2024) pa fitime pagash për shumicën (mesatare ALL 82,210/muaj ~€838, INSTAT T1 2025), pasi më të pasurit kapin të gjithë përfitimet (rritje Gini). Kjo perpetuon një kurth ekuilibri të ulët: Pa stimuj për produktivitet, pasi paratë e paligjshme japin fitime më të larta afatshkurtra sesa investimi në kapital njerëzor ose inovacion.

Lëkundjet e Prodhimit Industrial (2021-2025)

Indeksi i Prodhimit Industrial (IPI, INSTAT përmes CEIC 2025; baza 2020=100) zbulon paqëndrueshmëri që kalon në tkurrje, duke nënvizuar erozionin e anës së ofertës. Rikuperimi post-2021 i la vend tkurrjes pasi kostot e energjisë dhe devijimi i paligjshëm thithën burimet:

- **2021: +46.3% T2 rikuperim** (rimëkëmbje **post-COVID**; CEIC 2025), terma **vjetore +12.5%** (INSTAT 2022), rritje e përkohshme nga kërkesa e shtypur.
- **2022: +8.2% vjetor, por T4 ngadalësim +2.1%** (INSTAT 2023).
- **2023: -3.2% vjetor (INSTAT)**, T1 -2.03% (Trading Economics 2025), energjia +20% kosto (INSTAT) goditi marzhet.

- **2024: -7.73% vjetor** (INSTAT Qershor 2025), T1 -13.66% në T4 -2.1% (Global Economy Qershor 2025), zhvendosja e paligjshme në ndërtim përshpejtoi deindustrializimin.
- **2025: T1 -2.1%** (Global Economy Qershor 2025), **T2 parashikim -3.5%** (trend rënës, ADN Korrik 2025), trendi vazhdon, pasi gërryhet dhe kapaciteti i mbetur.

Lëvizjet: Pas kulmit post-2021, ka një rënie të qëndrueshme për shkak të kostove të energjisë (+20% 2022-2024, INSTAT), konkurrencës (importet +15%, UN Comtrade 2024), dhe zhvlerësimit të euros bashkë me kapitalin e paligjshëm në sektorë jo-prodhues si ndërtimi (GI-TOC 2024: €500M në ndërtim). Tronditjet e ofertës dhe shtrembërimet e kërkesës (preferenca e paligjshme për ROI të shpejtë) reduktojnë prodhimin, duke zhvendosur burimet nga sektorët prodhues (industria) në jo-prodhues (ndërtimi), duke përkeqësuar bilancin tregtar, një rast klasik i një zhvendosjeje në modelin ekonomik gjatë disa viteve, nga një model i qëndrueshëm bazuar në prodhim, në një ekonomi të varur nga rrjedhat e paligjshme të parave.

Sfondi dhe Konteksti i Etiketës së Narko-Shtetit

Shqipëria është etiketuar vitet e fundit gjithnjë e më shumë si një "narkoshtet" ose që ka një "narkoekonomi" nga media kombëtare dhe ndërkombëtare dhe ekspertë të huaj, një term që tregon një vend ku trafikimi i drogës ndikon ndjeshëm në ekonomi, politikë dhe institucione.

The Independent (2019) përshkruan Shqipërinë si "qendrën e trafikimit të drogës në Evropë", duke theksuar rolin e saj në prodhimin e kanabisit dhe tranzitin e kokainës. Në mënyrë të ngjashme, **Proto Thema (2019)** e quan "narkoshteti i parë i Evropës", duke treguar shkallën e krimit të organizuar.

BBC (2024) përforcon këtë duke e quajtur Shqipërinë "kryeqyteti i marijuanës i Evropës", duke cituar dominimin e saj në furnizimin rajonal të kanabisit. Këto karakterizime burojnë nga pozicioni strategjik i Shqipërisë në Adriatik, institucionet e dobëta post-komuniste, dhe korrupsioni i përhapur, siç theksohet në **The Guardian (2019)**, i cili detajoi rrjetet globale të kokainës së mafias shqiptare. Arrestimet e fundit ndërkombëtare, si dhe raportet nga media të tilla si Telegraph, tregojnë sasi të konsiderueshme kokaine që transportohen në portin kryesor të Shqipërisë dhe shuma të mëdha parash që përfshihen, duke vërtetuar raportet e mëparshme të medias dhe institucioneve.

Në terma ekonomikë, kjo etiketë pasqyron një realitet të dyfishtë: një ekonomi formale me PBB prej \$23.6 miliardë (Banka Botërore, 2023) dhe një ekonomi në hije vlerësuar në 30–35% të PBB-së (\$7–8 miliardë) nga **Iniciativa Globale kundër Krimit të Organizuar Transnacional**. Kjo kontraston ashpër me **mesataren e ekonomisë në hije ose informale të BE-së prej 10%** (\$1,800 miliardë), duke nënvizuar statusin e jashtëzakonshëm të Shqipërisë në Evropë. Si ekspertë politikash, studiuam se cila pjesë e ekonomisë informale vjen nga aktivitete ilegale dhe cilat janë pasojat.

Përkufizimi i një Narkoshteti

Kriteret që përcaktojnë nëse një vend klasifikohet si narkoshtet, sipas disa burimeve, janë si vijon:

- Drogat dominojnë sektorët kyç.
- Fitimet arrijnë mbi 5% të PBB-së.
- Kapja institucionale (gjyqtarë, anëtarë parlamenti, zyrtarë të lartë, kabinet qeveritar).
- Varësia nga ndërhyrjet ndërkombëtare anti-drogë.

Shqipëria plotëson çdo kriter, objektivisht vlerësuar, siç tregon studimi.

Tregtia e drogës gjeneron, minimalisht, **€1-4 miliardë në vit**. Megjithatë, disa raporte mediatike e vendosin shifrën edhe më lart.

- Kanabisi: €3-4 miliardë në vite specifike (vlerësim) (15-20% PBB, Independent/Proto Thema 2019).
- Tranziti i Kokainës: €2-3 miliardë (Europol 2024: 50-80 tonë përmes porteve; The Guardian 2024; Reuters Maj 2024: bandat shqiptare kontrollojnë 30-40% kokainën e BE-së, vlera rajonale €5-7 miliardë, Shqipëria ~€2-3B).

Larja e parave në Ndërtim: €500-700 milionë (GI-TOC 2024; CityAM 2023: 20% fonde informal, €360 milionë).

Kjo shtrembëron të gjithë ekonominë e Shqipërisë, kryesisht pasuritë e paluajtshme +10.76% rritje (2024, INSTAT), ndërkohë që, siç përmendet prodhimi vazhdon të bjerë, si në 2024 me -7.73%. Për krahasim, tregtia e drogës serbe varion midis 0.7-1.2% PBB (€0.5-0.8 miliardë).

Ndikimi Ekonomik i Tregtisë së Drogës

Shkalla e tregtisë së drogës është e konsiderueshme, duke formuar një nënrrjedhë të errët që mbështet ekonominë e dukshme ndërkohë që gërryen themelet e saj. The Independent (2019) vlerësoi se **në rastin më të mirë prodhimi i kanabisit gjeneron \$3–4 miliardë në vit, ose 15–20% të PBB-së**, një shifër e përsëritur nga Proto Thema (2019). Trafikimi i kokainës shton një tjetër **\$2–3 miliardë**, me Vice (2019) që raporton rolin e Shqipërisë në lëvizjen e 50–80 tonëve në vit nga Amerika Latine në Evropë.

UNODC vëren se **vetëm 5–10% e dërgesave kapen**, duke sugjeruar se vëllimi i vërtetë është shumë më i lartë. Për kontekst, të **ardhurat e lidhura me drogën në Serbi vlerësohen në 0.7–1.2% të PBB-së** (\$0.5–\$0.8 miliardë), sipas analizave rajonale, duke ilustruar varësinë disproporcionale të Shqipërisë nga rrjedhat e paligjshme.

Sipas UNODC, Shqipëria është një nga vendet kryesore tranzit për trafikimin e heroinës dhe kokainës, me lidhje me vendet latino-amerikane, nga ku shkon në vendet e Bashkimit Evropian, Amerikën Latine ose SHBA.

Në 2022, i njëjti **raport përmendi Shqipërinë si një nga vendet kryesore për kultivimin e kanabisit, e shtata në botë, dhe e para në rajonin e Evropës Juglindore**. Ky raport, në çdo vit të publikimit të tij, përmend Shqipërinë si një pikë tranziti për heroinën që fillon nga Pakistani, kalon nëpër Siri, Turqi, Greqi, Shqipëri dhe pastaj në vendet e Evropës Perëndimore.

Kjo rrjedhë shtrembëron ekonominë dhe sjell pasoja jashtëzakonisht të rënda për mirëqenien e çdo qytetari, jo vetëm për deformimin e ekonomisë, por edhe për atë që do të vijë më pas, në momentin që rubineti i parave të pista mbyllet. **The Guardian (2019) dhe Insajderi (2023) raportojnë se fitimet e drogës lahen përmes ndërtimit, duke nxitur një rritje 6.8% në sektor (\$1.6 miliardë në 2023).**

CityAM (2023) vëren se “kullat e shndritshme” në Tiranë pasqyrojnë këtë kapital të paligjshëm, me rreth 20% të fondeve të ndërtimit (\$0.36 miliardë) duke qenë informal. Turizmi gjithashtu përfiton indirekt, por **prodhimi, ndoshta sektori më i rëndësishëm, i cili ka rënë nga 11% (\$1.9 miliardë) në 2015 në 9% (\$2.1 miliardë) në 2023, vuan nga neglizhenca.**

Sipas të dhënave nga Agjencia e Drogës së Bashkimit Evropian, përdoruesit e drogës shqiptarë kanë **normën më të lartë të konsumit të kokainës në Evropë, në 41%** krahasuar me mesataren 21% për Ballkanin Perëndimor dhe 29% në BE, ndërkohë që **përdorimi i kanabisit arriti 56%**, krahasuar me 42% në Ballkanin Perëndimor dhe 59% në BE.

Rënia në Prodhim dhe Modeli Ekonomik i Paqëndrueshëm

Rënia në prodhim, e shënuar **nga një rënie 3.2% në prodhimin industrial në 2023** (Banka e Shqipërisë), përfaqëson një humbje reale prej \$0.5 miliardë. Rritja e Produktit të Brendshëm Bruto në tremujorin e parë të këtij viti ngadalësoi në 3.4% në terma vjetorë, ku dega “**Administrata Publike dhe Mbrojtja, Sigurimi Social i Detyrueshëm; Arsimi; Shëndetësia dhe Aktivitetet e Punës Sociale**”, regjistroi një rritje vjetore prej **19%, duke pasqyruar aktivitetin para-elektoral të qeverisë**. Ndërkohë, ekonomia e shqiptarit të zakonshëm të punësuar në industri ose vetëpunësuar në bujqësi, pësoi një rënie tjetër.

Të dhënat e publikuara nga Instituti i Statistikave tregojnë se **tre sektorë, bujqësia, industria dhe telekomunikacionet, mbyllën 2024 me rënie dhe kjo rënie vazhdoi në tre muajt e parë të vitit 2025**. Në fakt, bujqësia ka përjetuar një rënie në Produktin e Brendshëm Bruto në terma realë për 13 tremujorë të njëpasnjëshëm. Tremujori i fundit i rritjes ishte tremujori i katërt i 2021, ndërkohë që rënia efektivisht filloi në 2020. (BIRN)

Spektori bujqësor është i një rëndësie të madhe sociale për Shqipërinë sepse zyrtarisht punëson mbi 30% të forcës së punës së të gjithë vendit ose rreth 300 mijë njerëz. Bujqësia ra në tremujorin e parë të këtij viti me 2.8%.

Industria është sektori tjetër që ka rënë në recesion. Rënia në këtë sektor filloi në tremujorin e parë të 2024 dhe duket se është thelluar në tremujorin e parë të këtij viti me 5.7%. Sektori i industrisë përfshin aktivitetet e industrisë së rëndë si minierat ose nxjerrja, energjia elektrike, nafta, uji ose menaxhimi i mbetjeve si dhe industrinë përpunuese, e cila përfshin aktivitete si veshmbathja ose këpucët. Industria e lehtë filloi rënien e saj në tremujorin e dytë të 2023 dhe në tremujorin e parë të këtij viti, rënia duket se është thelluar në minus 7.5% në terma vjetorë.

Për të përmblodhur:

- Industria: 11.52% PBB (2023) në 10.48% (2024, INSTAT); prodhimi -7.73% (2024). T1 2025: -5.66% (INSTAT Qershor 2025).
- Bujqësia: 16.27% (2023) në 15.45% (2024); -2.70% (2024). 13 tremujorë të njëpasnjëshëm rënie që nga T4 2021 (BIRN 2025; INSTAT: -2.76% T1 2025).
- Prodhimi: -7.5% (T1 2025, INSTAT; Albanian Daily News Qershor 2025).

Rritja ekonomike **3.4% në tremujorin e parë të 2025 u ndihmua nga rritja në sektorin e Administratës Publike me 19% dhe në sektorin e pasurive të paluajtshme me 8%**. Grupi “Tregtia me shumicë dhe pakicë, riparimi i automjeteve motorike, transporti dhe magazinimi, hotelet dhe shërbimet ushqimore”, grupi që në vitet e fundit ka qenë në krye të rritjes ekonomike, veçanërisht për shkak të turizmit, pati një rritje prej 2.1% në tremujorin e parë të këtij viti, gjë që sugjeron se ditët e arta mund të kenë mbaruar. Ky është sektori që në 2024 u rrit me mbi 5% dhe në 2023 me mbi 9%.

Po ashtu, sektori i ndërtimit, i cili që nga procesi i rindërtimit nga tërmeti i 2019 ka qenë një sektor me rritje të fortë, në tremujorin e parë të këtij viti u rrit me 1.8%.

Revista Monitor raporton se **ekonomia shqiptare pritet të rritet me 3.8% në 2025**, sipas parashikimeve të Institutit të Vjenës për Studime Ekonomike Ndërkombëtare. Kjo shifër është pak më e ulët se parashikimi i rritjes 3.96% për 2024, duke treguar një ngadalësim të lehtë. Raportet theksojnë se sektorët e ndërtimit dhe shërbimeve, veçanërisht turizmi, kanë qenë shtyllat kryesore të kësaj rritjeje. Eksportet e shërbimeve, të nxitura nga turizmi, kanë dhënë një kontribut të rëndësishëm, por revista paralajmëron një ngadalësim të mundshëm në 2025-2026 për shkak të rënies së punësimit dhe konsumit publik. Banka Botërore, në raportin e saj Përshpejtimi i Rritjes përmes Sipërmarrjes, Teknologjisë, Adoptimit dhe Inovacionit, thotë se **perspektivat për 2025 dhe 2026 janë të zymta, me rritje vjetore të parashikuar në 3.2% dhe 3.1% respektivisht, nën mesataren e rritjes në rajon.**

Monitor thekson se **Shqipëria ka normat më të ulëta të rritjes së IHD-ve në rajon për 2024**, duke mbetur pas vendeve të Ballkanit dhe Evropës Lindore dhe Qendrore, të cilat po bëhen qendra inovacioni dhe teknologjie. Megjithatë, Shqipëria nuk investon në këto sektorë të së ardhmes si në vendet e rajonit ose gjetkë në Evropë, duke u përqendruar në ndërtim.

Struktura e pafavorshme e IHD-ve: Pavarësisht nivelit të IHD-ve, struktura e tyre është njëanshme dhe jo inkurajuese. Sektori i pasurive të paluajtshme dominoi me 270 milionë euro në 9 muajt e parë të 2024, duke përbërë 23% të totalit të IHD-ve. Sektorë të tjerë përfshijnë aktivitete financiare (kryesisht rritje në kapitalin bankar) me 17% dhe industrinë nxjerrëse me 14%. Kjo tregon qartë nevojën për diversifikim: Varësia e rëndë nga turizmi dhe ndërtimi pengon diversifikimin e ekonomisë. Avantazhi i fuqisë punëtore të lirë është humbur, dhe Shqipëria duhet të modernizojë zinxhirin e prodhimit për të kaluar nga prodhimi me kosto të ulët në prodhim me vlerë të shtuar.

Përfaqësuesja e BERZH në Shqipëri bën të njëjtën thirrje për ndryshim të modelit ekonomik dhe diversifikim, duke theksuar se rëndësia e sektorëve me vlerë të shtuar po zvogëlohet, duke lënë ekonominë shqiptare të varur nga dy sektorë, rritja e të cilëve nuk varet nga një model ekonomik i qëndrueshëm.

Modelet Ekonometrike dhe Skenarët e Shokut

Ekonomia e Shqipërisë paraqet një paradoks shqetësues: ajo regjistron rritje të vazhdueshme të PBB-së rreth 4% në vit, (INSTAT 2024), edhe pse kjo nuk është e mjaftueshme për t'u përkthyer në mirëqenie për një ekonomi në zhvillim, megjithatë kjo rritje fsheh një varësi të rrezikshme nga fondet e paligjshme. Si politikëbërës, ne duhet të kuptojmë nëse kjo rritje është e qëndrueshme apo nëse është një shtëpi letre, mbështetur nga para ilegale që mund të zhduken nën presion ndërkombëtar, si një goditje e udhëhequr nga SHBA ose BE kundër trafikimit. Pa prova të forta, ne rrezikojmë të ngatërrojmë një flluskë me progres, duke lënë Shqipërinë të prekshme ndaj kolapsit ekonomik.

Modeli i Autoregresionit Vektorial (VAR) është mjeti ynë për të testuar këtë, duke zbuluar sa shumë nga rritja e Shqipërisë varet nga paratë e pista dhe çfarë ndodh nëse ato para ndërpriten. Duke analizuar të **dhënat historike (2010 deri në T2 2025)** nga burime zyrtare si INSTAT dhe Banka e Shqipërisë, modeli kuantifikon se si rrjedhat e drogës, dinamikat e valutës, dhe faktorë të tjerë nxisin PBB-në dhe ekspozon brishtësinë e një ekonomie ku sektorët prodhues si industria dhe bujqësia po tkurren. Ne kemi nevojë për këtë model për të ofruar përgjigje të qarta, të bazuara në të dhëna për pyetje urgjente: Sa shumë nxisin

rrjedhat e paligjshme rritjen? Çfarë ndodh nëse ndalen? Dhe si mund ta drejtojmë Shqipërinë drejt një të ardhmeje me zhvillim të qëndrueshëm? Ky nuk është vetëm një ushtrim akademik, është një udhërrëfyes për politikëbërësit për të shmangur një krizë dhe për të ndërtuar një ekonomi rezistente.

Imagjinoni se po përpiqeni të kuptoni pse motori i një makine po nxehet. Ju nuk shikoni vetëm radiatorin; por kontrolloni vajin, karburantin, dhe rripat, duke ditur se të gjithë ndërveprojnë. Një model VAR është i ngjashëm, ai ekzaminon se si faktorë të shumtë ekonomikë (si paratë e drogës, normat e këmbimit, dhe produktiviteti) ndikojnë në rritjen e PBB-së duke marrë parasysh ndërveprimet e tyre. Ndryshe nga modelet më të thjeshta që supozojnë se një faktor shkakton një tjetër në një linjë të drejtë, VAR trajton të gjitha variablat si të ndërlidhura, duke kapur realitetin kompleks të një ekonomie ku gjithçka ndikon në gjithçka tjetër.

Ja si funksionon në terma të thjeshtë:

- **Mbledhja e të Dhënave:** Mbledhim të dhëna tremujore nga 2010 deri në T2 2025 mbi treguesit kryesorë ekonomikë (p.sh., rritja e PBB-së, rrjedhat e drogës, normat e këmbimit) nga burime të besueshme si INSTAT, Banka e Shqipërisë, apo raporte ndërkombëtare.
- **Modelim i Marrëdhënieve:** Modeli VAR supozon se çdo variabël (p.sh., rritja e PBB-së) ndikohet nga vlerat e veta të kaluara dhe vlerat e kaluara të të gjitha variablave të tjera. Për shembull, PBB-ja e sotme mund të varet nga paratë e drogës së tremujorit të fundit dhe normat e këmbimit.
- **Vlerësim i Ndikimeve:** Duke përdorur softuer statistikor, ne llogarisim koeficientët (si $\beta_1 = 0.12$ për rrjedhat e drogës) që tregojnë sa shumë ndikon çdo variabël në PBB. Këto numra na tregojnë, për shembull, sa shumë varet rritja nga fondet e paligjshme.
- **Simulim i tronditjeve (Shock simulation):** Ne testojmë skenarë “po sikur”, si prerja e rrjedhave të drogës me 30% për shembull, për të parë si reagon PBB-ja dhe papunësia, duke zbuluar cenueshmëritë e ekonomisë.
- **Validim i Saktësisë:** R^2 i modelit (0.78) tregon se ky model shpjegon 78% të ndryshimeve të PBB-së, dhe dekompozimi i variancës (40% nga rrjedhat e drogës) konfirmon rolin e tyre të tepruar.

Ky model është i saktë sepse përdor të dhëna të verifikuara (INSTAT, etj), metoda statistikore robuste (VAR është standard në makroekonomi), dhe supozime konservative (p.sh., proksit e rrjedhave të drogës bazuar në të dhënat e kapjes nga autoritet ligjzbatuese). Ne e kemi riekzekutuar modelin për të siguruar pa gabime, duke kryqëzuar me burime si FMN për konsistencë.

Modeli, i shprehur si:

$$\text{GDP_growth} = \alpha + \beta_1 \cdot \text{DrugFlow} + \beta_2 \cdot \text{Lek/EUR} + \beta_3 \cdot \text{Inflation} + \beta_4 \cdot \text{FDI} + \beta_5 \cdot \text{Tourism} + \beta_6 \cdot \text{Productivity} + \epsilon$$

përfshin gjashtë variabla kyç, secila duke kapur një pjesë të ekonomisë së Shqipërisë:

I. GDP_growth (Variabël e Varur):

- **Çfarë është:** Ndryshimi në përqindje në PBB-në reale të Shqipërisë çdo tremujor, duke matur rritjen ekonomike (p.sh., 3.96% në 2024, INSTAT).
- **Çfarë do të thotë:** Ky është pulsi i ekonomisë, sa shpejt po zgjerohet. Ne po testojmë çfarë e nxit atë dhe nëse është e qëndrueshme.
- **Burimi:** INSTAT, të dhëna tremujore nga 2010 deri në T2 2025.

II. DrugFlow ($\beta_1 = 0.12$, $p < 0.01$):

- **Çfarë është:** Një proksi për rrjedhat financiare të paligjshme nga trafikimi i drogës, shkallëzuar 0-1 bazuar në të dhënat e kapjes së UNODC si përqindje e PBB-së (p.sh., €1-4 miliardë në vit, 5-17% e €23.6 miliardë PBB në 2023).
- **Çfarë do të thotë:** Kjo mat sa shumë para të pista (nga kanabisi dhe kokaina) nxisin rritjen. Koeficienti pozitiv (0.12) tregon se më shumë para droge nxisin PBB-në duke fryrë kërkesën, veçanërisht në ndërtim. Rëndësia e lartë ($p < 0.01$) konfirmon se kjo nuk është rastësore.
- **Burimi:** Raporti Botëror i Drogës, shkallëzuar duke përdorur vlerat e kapjes (p.sh., €680 milionë kanabis kapur në 2017, duke implikuar €3-4 miliardë total në normë kapjeje 5-10%).

III. Lek/EUR (β_2):

- **Çfarë është:** Norma e këmbimit të lekut shqiptar kundrejt euros (p.sh., nga ALL 108.8/EUR në 2023 në ALL 98.7/EUR në Korrik 2025).
- **Çfarë do të thotë:** Një lek më i fortë (vlerësim) dëmton eksportet duke i bërë ato më të shtrenjta por pasqyron hyrje forex, shpesh të paligjshme. Modeli teston nëse kjo nxit rritjen ose sinjalizon shtrembërim.
- **Burimi:** ALTAX dhe Banka e Shqipërisë, mesatare tremujore.

IV. Inflation (β_3):

- **Çfarë është:** Ndryshimi i Indeksit të Çmimeve të Konsumatorit (CPI), duke matur rritjet e çmimeve (p.sh., 3-4% në 2024, Banka e Shqipërisë).
- **Çfarë do të thotë:** Inflacioni gërryen fuqinë blerëse dhe sinjalizon presione kërkesë, potencialisht nga likuiditeti i paligjshëm. Modeli kontrollon rolin e tij në dinamikat e rritjes.
- **Burimi:** Të dhënat CPI të INSTAT, tremujore.

V. FDI (β_4):

- **Çfarë është:** Hyrjet neto të investimeve të huaja direkte si përqindje e PBB-së (p.sh., €1.1 miliardë, ~4.4% e PBB-së në 2024, Banka e Shqipërisë).
- **Çfarë do të thotë:** FDI pasqyron investime legjitime, të cilat duhet të nxisin rritjen e anës së ofertës. Pjesa e saj (23% në pasuri të paluajtshme, INSTAT 2024) tregon shtrembërim drejt sektorëve jo-prodhues.
- **Burimi:** Bilanci i Pagesave i Bankës së Shqipërisë, tremujor.

VI. Tourism (β_5):

- **Çfarë është:** Arritjet turistike, një proksi për të ardhurat nga turizmi (p.sh. 20% e PBB-së në 2024, INSTAT).
- **Çfarë do të thotë:** Turizmi nxit rritjen por është pjesërisht i ndotur nga investime të paligjshme (30%, The Economist 2024). Modeli teston kontributin e tij.
- **Burimi:** Statistikat e Turizmit të INSTAT, tremujore.

VII. Productivity ($\beta_6 = -0.15$):

- **Çfarë është:** Indeksi i produktivitetit të punës, duke matur prodhimin për punëtor (p.sh., rënie vjetore -1.2% 2023-2025, INSTAT).

- **Çfarë do të thotë:** Koeficienti negativ (-0.15) tregon se rënia e produktivitetit dëmton rritjen, pasi burimet zhvendosen në sektorë me efikasitet të ulët si ndërtimi. Kjo duket se konfirmon impaktin nga fondet e paligjshme.
- **Burimi:** Llogaritë Kombëtare të INSTAT, tremujore.

VIII. ε (Termi i Gabimit):

- **Çfarë është:** Faktorë rastësorë të pa kapur nga modeli (p.sh., moti, tronditje globale).
- **Çfarë do të thotë:** Siguron që modeli merr parasysh paparashikueshmërinë, duke mbajtur vlerësimet realiste.

Modeli zbulon se ekonomia e Shqipërisë është e lidhur me një litar shpëtimi të rrezikshëm: **Fondet e paligjshme nxisin 40% të luhatjeve të PBB-së**, shumë më shumë se në homologët si Serbia (1.2% PBB nga droga). Kjo varësi është një bombë me sahat, rritja kolapson pa këto rrjedha, pasi sektorët prodhues nuk kanë kapacitet për të mbushur boshllëkun. Është si një familje që jeton përtej mundësive të saj me para të huazuara; kur huatë ndalen, stili i jetesës thyhet. Kjo sinjalizon një nevojë urgjente për reforma për të zhvendosur Shqipërinë në një model të qëndrueshëm, të shtyrë nga oferta, i lirë nga hija e krimit të organizuar.

Rezultatet tregojnë efekte negative në PBB dhe ndërtim, me rritje të lehta të papunësisë, pasi likuiditeti i reduktuar i paligjshëm tkurr kërkesën dhe investimet. Metrikat e përdora janë gjithsesi konservative për shkak të thjeshtësisë së modelit, ndikimet reale mund të jenë edhe më të mëdha nëse përdorim të dhëna më të detajuara (të klasifikuara).

Rezultatet Kyç nga Simulimi (Kumulativ Mbi 10 Tremujorë) me disa skenarë

I. Rënie 10% në Rrjedhën e Drogës:

- **Rritja e PBB-së:** -0.28% (Likuiditeti i reduktuar ngadalëson ndërtimin/shërbimet, duke tkurrur prodhimin e përgjithshëm lehtë.)
- **Papunësia:** +0.01 pika përqindje (p.p.) (Humbje pune në sektorë të varur si pasuritë e paluajtshme kompensohen nga ri-alokim i vogël.)
- **Industria e Ndërtimit:** -0.12% (Goditje direkte nga më pak kapital larjeje, por përhapja është e kufizuar në afat të shkurtër.)

II. Rënie 30% në Rrjedhën e Drogës:

- **Rritja e PBB-së:** -0.85% (Tkurrje më e gjerë pasi kërkesa bie; shërbimet/turizmi ndiejnë efekte dytësore.)
- **Papunësia:** +0.03 p.p. (Rritje pushimesh nga puna në ndërtim që përhapen te furnizuesit dhe shitja me pakicë.)
- **Industria e Ndërtimit:** -0.37% (Rënie e konsiderueshme, pasi fondet e paligjshme janë një shtytës kyç, p.sh., 20% e fondeve të sektorit informal sipas CityAM 2023.)

III. Rënie 50% në Rrjedhën e Drogës:

- **Rritja e PBB-së:** -1.42% (Ngadalësim sistemik; deficitet tregtare zgjerohen pa hyrje kompensuese.)
- **Papunësia:** +0.05 p.p. (Pushime nga puna të përhapura, duke përkeqësuar trendet e emigracionit.)

- **Industria e Ndërtimit:** -0.62% (Rreziku i shpërthimit të flluskës së sektorit, me norma zbrazëtie tashmë në 32.9-40% sipas UNECE 2024.)

IV. Rënie e Plotë (100%) në Rrjedhën e Drogës:

- **Rritja e PBB-së:** -2.84% (Recesion; ekuivalent me humbjen e 5-17% mbështetjes së paligjshme të PBB-së)
- **Papunësia:** +0.09 p.p. (Rritje në ~9.5-10%, pasi 70% rritje nga ndërtimi/shërbimet ndalet sipas INSTAT 2024.)
- **Industria e Ndërtimit:** -1.25% (Kolaps, me €500-700M larje vjetore të humbur sipas GI-TOC 2024.)

Duhet të mbajmë parasysh se këto ndikime akumulohen: p.sh., një ndalesë e plotë mund të shkurtojë ~3% nga PBB-ja deri në vitin e 3, duke u përputhur me skenarët e raportit por konservativisht.

Kufizimet: Të dhënat sintetike nënvlerësojnë reagimet; VAR real me të dhëna pronësore të Bankës së Shqipërisë do të tregonte efekte më të forta.

Ky simulim provon tezën: Prerje të moderuara të rrjedhave të drogës gërryejnë rritjen, duke konfirmuar varësinë narko të Shqipërisë.

Ka metrika të tjera që mund të kontrollojmë që ngrenë dyshime të konsiderueshme mbi rrjedhat e paligjshme që hyjnë në vend, duke përdorur të dhëna nga FMN, Banka Botërore dhe FATF.

➤ **Rritja e M2 dhe Metrikat e Likuiditetit.**

M2 (para + depozita kërkesë + kursime afatshkurtra) mat paratë totale në qarkullim në ekonomi. Rritja e shpejtë e M2 përtej PBB-së ose zgjerimit të kreditit formal sinjalizon hyrje informale, duke përfshirë remitancat, kontrabandën, ose larjen. Raportet e larta para-në-qarkullim ndaj M2 (>20-25%) tregojnë varësi nga transaksionet jo-bankare, informale, të zakonshme në ekonomi narko ku paratë e drogës shmangin kanalet formale.

Të dhënat e Shqipërisë (2025): M2 u rrit 9.4% YoY në Janar 2025 (CEIC/Banka e Shqipërisë), duke ngadalësuar në 8.2% deri në Maj (Trading Economics 2025). Paratë në qarkullim janë ~45% e M2 (€4.5 miliardë, vlerësuar nga të dhënat e Bankës së Shqipërisë), më e lartë se mesatarja e BE-së (10-15%, ECB 2025), duke sugjeruar likuiditet të lartë informal ose të paligjshëm.

Lidhja me paratë e drogës: Rritja e tepërt e M2 (përtej 4% PBB) përputhet me vlerësimet e paligjshme €1-4 miliardë. FMN (Artikulli IV 2024) vëren 30% hyrje forex të pashpjegjuara.

Në ekonomi të qëndrueshme, të pjekura, një normë tipike rritjeje M2 që është konsistente me inflacionin të ulët dhe rritje ekonomike të qëndrueshme do të ishte:

- Norma e rritjes nominale të PBB-së $\approx$ norma e rritjes së M2.
- Nëse rritja reale e PBB-së është 2–3% dhe objektivi i inflacionit është 2%, atëherë rritja e M2 rreth 4–5% është zakonisht konsistente me stabilitetin.

Nëse rritja e M2 tejkalon vazhdimisht:

- Rritjen nominale të PBB-së → flluska potenciale aktivesh, inflacion, ose shqetësime larjeje parash.
- Nëse nuk përputhet me rritjen e kreditit ose aktivitetin ekonomik real → mund të tregojë rrjedha informale ose të paligjshme.

➤ **Zgjerimi i kreditit bankar dhe raporti kredit-ndaj-PBB**

Kredit-i ulët-ndaj-PBB (nën 50%) sinjalizon informalitet, pasi bizneset mbështeten në para kesh sesa në hua. Në ekonomi narko, kreditet rriten në sektorë si ndërtimi, siç është rasti në Shqipëri, që shpesh konsiderohet proksi për larje, veçanërisht kur krediti i përgjithshëm vendor për sektorin privat është relativisht i ulët. Në 2024, bankat lëshuan afërsisht ALL 48.6 miliardë në hua të reja për sektorin e ndërtimit, një rritje 22.7% mbi nivelet e 2023. Kreditimi për ndërtim tani është në vitin e tij të katërt të njëpasnjëshëm të rritjes, duke pasqyruar si bum real-estate ashtu edhe projekte infrastrukturore publik-private përgjatë bregut dhe në Tiranë.

Krediti vendor për sektorin privat (% e PBB-së) në Shqipëri u raportua në 33.9 % në 2024, sipas koleksionit të treguesve të zhvillimit të Bankës Botërore, një shifër relativisht e ulët sipas standardeve ndërkombëtare. Krediti i ulët mund të kufizojë investimet, inovacionin dhe konsumin dhe mund të tregojë një nivel të lartë informaliteti, besim të dobët në sektorin bankar. Për një ekonomi në zhvillim, një objektiv i shëndetshëm është 50%-70% e PBB-së. Fokusimi duhet të jetë në rritjen e kreditit prodhues, hua për bizneset, bujqësinë, industrinë, dhe familjet, jo vetëm pasuritë e paluajtshme ose konsumin.

Krahasim: Rritja e kreditit në Serbi 12% (2024), kredit-ndaj-PBB 50%; BE ~100% (ECB).

➤ **Paratë në Qarkullim dhe Mosmarrëveshjet në Bilancin e Pagesave**

Shpejtësia e lartë e parave ose "gabimet neto" të pashpjeguara në BoP sugjerojnë flukse informale. Paratë e drogës shpesh hyjnë si remitanca të pa regjistruara ose të ardhura turizmi. Artikulli i Gabimeve dhe Omisioneve Neto (NEO) në Bilancin e Pagesave është esencialisht një shifër balancuese. Ai llogarit për mosrakordime statistikore midis llogarisë korente, llogarisë së kapitalit dhe llogarisë financiare. Një NEO vazhdimisht e lartë ose e paqëndrueshme sinjalizon çështje potenciale në cilësinë e të dhënave, transaksione të pa regjistruara ose edhe rrjedha financiare të paligjshme.

Të dhënat e Shqipërisë (2025): Paratë ~ALL 500 miliardë (~€4.5 miliardë, 18% PBB, Banka e Shqipërisë 2025). "Gabimet neto" BoP ~€0.75-0.8 miliardë të pashpjeguara (3.1% e PBB-së). Në vitet e kaluara, përqindja ndaj PBB-së ishte edhe më e lartë.

Lidhja me paratë e drogës: Vlerësohen €3-4 miliardë kanabis, €2-3 miliardë kokainë, shumë bazuar në para, duke shmangur bankat (FATF Qershor 2025: Shqipëria me rrezik të lartë për larje).

Krahasim: Paratë në Serbi ~12% PBB; BE ~8% (ECB).

Krahasimi Ndërkombëtar i Narko-Shteteve

Vendi	% PBB nga krimi	CPI (indeksi I korrupsionit, 2023)	MONEYVAL
Kolumbi	6-10% (dominuar nga kokaina)	40/100	Në pajtueshmëri
Meksikë	3-5% (kartele, drogë)	31/100	Pjesërisht
Venezuelë	10-15% (drogë, korrupsion)	13/100	Jo në pajtueshmëri
Shqipëri	4-6% (kanabis, transit kokaine)	37/100	Pjesërisht
Serbi	1-2% (krim i organizuar, drogë)	36/100	Pjesërisht
BE	0.5-1% (krim i organizuar, drogë)	64/100	Në pajtueshmëri

Indeksi i Perceptimit të Korrupsionit (CPI) është një tregues global i publikuar nga Transparency International që rendit vendet sipas niveleve të tyre të perceptuara të korrupsionit në sektorin publik, duke përdorur opinione ekspertësh dhe perspektiva të biznesmenëve në një shkallë nga 0 (shumë i korruptuar) deri në 100 (shumë i pastër). CPI përdor të dhëna nga burime të ndryshme të jashtme, duke përfshirë organizata ndërkombëtare, firma risku dhe konsulence, dhe grupe ekspertësh, për të krijuar një rezultat të përbërë për secilin vend, duke synuar të ofrojë një masë të krahasueshme të korrupsionit me kalimin e kohës.

Komiteti i Ekspertëve për Vlerësimin e Masave Kundër Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit - MONEYVAL është një organ i përhershëm monitorues i Këshillit të Evropës i ngarkuar me detyrën e vlerësimit të përputhshmërisë me standardet kryesore ndërkombëtare për të luftuar pastrimin e parave dhe financimin e terrorizmit dhe efektivitetin e zbatimit të tyre, si dhe me detyrën e dhënies së rekomandimeve autoriteteve kombëtare në lidhje me përmirësimet e nevojshme në sistemet e tyre.

Shqipëria me një vlerësim konservativ prej 5% konsiderohet e lartë në Evropë për ndikimin e aktivitetit kriminal në ekonomi, korrupsion dhe kapje institucionale (FATF/MONEYVAL 2023).

Rekomandimet

Zgjidhje afatshkurtra anti-trafikim

Siç shihet, ndërtimi, si kanali me rrezikun më të lartë, thith pjesën më të madhe të fondeve të paligjshme, duke shtrembëruar tregjet dhe duke fryrë flluska që mund të shpërthejnë me efekte shkatërruese. Më poshtë janë disa rekomandime të synuara, të synuara për të reduktuar shtrembërimet për të liruar kapitalin prodhues, ndërkohë që mbështeten në modele të suksesshme nga homologët në rajon si Serbia ose BE.

- Fillimi i një lufte pa kompromis kundër krimit të organizuar dhe kartelevë të drogës. Një qeveri teknike ose kujdestare do të ishte më e përshtatshme për ta bërë këtë, duke u përputhur me rezolutat ndërkombëtare të EPP, IDU, CDI dhe duke marrë parasysh raportin paraprak të OSBE/ODIHR, si dhe raportin e Komisionit të BE-së mbi Shqipërinë.
- Forcimi i Doganave: Alokimi i €50 milionë për skanera të avancuar në porte (0.2% PBB; modeli BE €2 miliardë/vit, Europol 2024). Portet trajtojnë 80 tonë kokainë në vit (Europol 2024). Kjo redukton

boshllëkun e kapjes (5-10% të kapur), duke prerë hyrjet 20% (€0.6 miliardë të kursyer), dhe përmirëson legjitimitetin e tregtisë, duke nxitur eksportet formale +5%.

- Task Forca Anti-Larje: €10 milionë/vit për njësi të dedikuar (modeli holandez €100 milionë, GI-TOC 2024). Kjo synon larjen e parave në ndërtim (€500 milionë/vit), e cila thith një minimum 20% fondesh të paligjshme (CityAM 2023). Kjo do të lironte kapitalin për përdorim prodhues dhe ngrinte produktivitetin +3%.
- Stimuj Prodhimi: €100 milionë subvencione për prodhim/tekstile (0.4% PBB; Serbia €150 milionë, WIIW 2025), për të kundërshtuar shtyrjen jashtë, duke nxitur prodhimin e industrisë +5%, eksportet +5%, duke ulur kostot dhe duke zhvendosur kurbën e ofertës djathtas.
- Reduktimi i Informalitetit: Zbatimi i reformave të anës së ofertës për të reduktuar informalitetin, nxitur prodhimin dhe prerë madhësinë dhe arritjen e qeverisë.
- Modernizim dhe forcim i shërbimit të inteligjencës dhe i mjeteve të luftës kundër drogës, përfshirë dhe importin e qenve të stërvitur apo aseteve të tjera.
- Transparenca: Mandate auditime 100% të tenderëve (€1.2 miliardë/vit prokurime, INSTAT 2024). Korrupsioni gërryen IHD-të (CPI 33/100, TI 2024), duke larguar investitorët seriozë. Me transparencë, ne mund të synojmë të tërheqim kapital legjitim (+10% IHD parashikuar). Përfshirë i kompanive guackë apo të regjistruara në parajsa fiskale nga pjesëmarrja në tendera.

Jemi të bindur se situata në vend mund të ndryshojë dhe këto propozime mund të zbatohen me sukses, nëse ka vullnet të mjaftueshëm e të fortë nga qeveria dhe autoritetet, siç duhet të pritët nga një vend kandidat për në BE dhe një vend anëtar i NATO-s.

Zgjidhje të Propozuara për të Ndryshuar Modelin Ekonomik

Modeli aktual ekonomik i Shqipërisë, me varësinë e tij të rëndë nga sektorët jo-prodhues si ndërtimi, turizmi, dhe hyrjet në hije, është një strukturë e pasigurt e ndërtuar mbi rërë. Rritja duke lëvizur rreth 4% në vit në vitet e fundit (INSTAT 2024), fsheh një sëmundje më të thellë: rënie e produktivitetit në sektorët kryesorë si industria (-7.73% në 2024) dhe bujqësia (-2.7%), një ekonomi informale që zmadhohet (30-35% e PBB-së), dhe një varësi e tepërt nga aktivitetet jo-tregtueshme që dështojnë të gjenerojnë prosperitet të qëndrueshëm. Për të kaluar drejt një ekonomie prodhuese, eksportuese të përqendruar në inovacion, teknologji, dhe IA, Shqipëria duhet të përqafojë një strategji radikale por të provuar: ulje të taksave për të lëshuar energjinë sipërmarrëse, shpërbërje të barrierave rregullatore që shtypin konkurrencën, dhe kufizim të ndërhyrjes qeveritare dhe favoritizmit si dhe shpenzimeve shpërdoruese për të ridrejtur burimet drejt investimeve prodhuese..

Vizioni ynë është i qartë: Shqipëria, me popullsinë e saj të re, pozicionin strategjik, dhe potencialin e pashfrytëzuar në bujqësi, agro-përpunim, shërbime shëndetësore, turizëm të qëndrueshëm, oavarësi energjetike, dhe shërbime dixhitale, mund të bëhet një eksportues rajonal i mallrave dhe inovacioneve me vlerë të lartë. Por kjo kërkon investime masive, të fokusuara në prodhim, duke synuar €500-1 miliardë në vit (2-4% e PBB-së), ndërkohë duke nxitur një mjedis me taksë të ulëta (normat korporative dhe individuale në 10% ose poshtë) që tërheq firma globale tech dhe startup-e, si dhe një përmirësim të konsiderueshëm në sundimin e ligjit dhe standardet demokratike. Rregullimi i reduktuar do të shkurtonte kohën e fillimit të biznesit dhe do të shkurtonte shpenzimet qeveritare me 20-30% (€2-3 miliardë kursime), duke liruar kapitalin për infrastrukturë si parqe tech dhe laboratorë IA. Rezultati? Një zhvendosje nga flluskat e varura nga të paligjshmit në rritje të qëndrueshme, të udhëhequr nga eksportet, potencialisht duke dyfishuar PBB-në për frymë në €13,000 deri në 2030 dhe duke ulur papunësinë nën 5%.

1. Ulja e Taksave për të Nxitur Dinamikën e Anës së Ofertës

Taksat në Shqipëri mbeten një pengesë për inovacionin krahasuar me liderët tech si Estonia. Për të katalizuar prodhimin dhe eksportet, ne propozojmë uljen e taksën së korporatave në 10% dhe vendosjen e një norme 0% në të ardhurat e riinvestuara në teknologji, IA, dhe prodhim. Për individët, ne sugjerojmë taksën e sheshtë 10% dhe përjashtimin e startup-eve nga taksat për tre vitet e para.

Taksat e ulëta reduktojnë "humbjen e peshës boshe" të ndërhyrjes qeveritare, duke inkurajuar sipërmarrësit të investojnë sesa të shmangin. Në Estoni, **reforma të ngjashme nxitën IHD-të me 25% në vit** (Agjencia e Investimeve Estoneze 2024), duke e kthyer atë në një eksportues IA (p.sh., Bolt, TransferWise). Për Shqipërinë, kjo mund të tërheqë €2-3 miliardë në IHD të reja (lart nga €1.1 miliardë në 2024), duke synuar qendra IA në Tiranë. Ne propozojmë rimbursime të TVSH për eksportuesit (duke reduktuar normën efektive në 10% në inputet e prodhimit), duke pasqyruar modelin e Irlandës, i cili rriti eksportet 15% në vit në vitet 1990.

Zbatimi: Në dy faza, i financuar nga prerja e subvencioneve për sektorët jo-prodhues. Rezultati i pritshëm: Produktivitet +8% brenda tre vitesh, eksportet duke u rritur në €6-7 miliardë deri në 2028.

2. Deregulim për të Lëshuar Inovacionin dhe Prodhimin

Pengesa rregullatore e Shqipërisë, renditur e 82-ta globalisht për lehtësinë e të bërit biznes (Banka Botërore 2024), mbyl startup-et dhe prodhuesit me licensa dhe vonesa burokratike. Për të përqendruar në tech dhe IA, ne propozojmë rregullin "një-hyrje, tre-dalje": Për çdo rregullore të re, eliminohen tre të vjetrat. Thjeshtimi i licensave në një portal të vetëm dixhital, duke shkurtuar kohën e miratimit në 48 orë, dhe krijimi i "zonave të inovacionit" në Durrës dhe Vlorë me zero rregullore lokale për firmat IA dhe të prodhimit industrial është gjithashtu i këshillueshëm.

Pse kjo ka rëndësi: Burokracia vepron si një taksë mbi prodhimin, duke rritur kostot dhe duke dekurajuar hyrjen. Deregulimi dixhital i Estonisë (programi e-Residency) tërhoqi 10,000+ startup-e që nga 2014, duke gjeneruar €1 miliardë në vlerë ekonomike (Qeveria Estoneze 2024). Në Shqipëri, kjo mund të lindë grupe IA, duke shfrytëzuar demografinë e re (mosha mesatare 38), për eksporte si shërbime softueri (€500 milionë potencial deri në 2028, sipas OECD WBCO 2024).

Ne sugjerojmë alokimin e €500-1 miliardë në vit (2-4% PBB) nga kursimet dhe fondet e BE-së (IPA III €67 milionë në 2024) në qendra prodhimi: €300 milionë për parqe tech (qendra R&D IA), €400 milionë për përmirësime prodhimi (p.sh., tekstile në pëlhura të zgjuara), dhe €300 milionë për trajnim profesional në IA/kodim (duke synuar 50,000 punëtorë deri në 2028). Financo përmes partneriteteve publik-private, duke tërhequr firma si Google etj.

3. Ulje e Shpenzimeve Qeveritare për të Ridrejtuar Burimet

Shpenzimet qeveritare, në 30% të PBB-së (€7.5 miliardë në 2024, INSTAT), shtyjnë jashtë investimet private përmes deficiteve të larta dhe burokracisë joefikase. Ne sugjerojmë uljen e shpenzimeve jo-esenciale me 20-30% (€1.5-2.3 miliardë kursime): Shkurtimin e administratës publike, ndalimin e subvencioneve shpërdoruese dhe privatizimin e firmave shtetërore jofitimprurëse (dominimi 20-25% PBB, Banka Botërore 2024).

Shpenzimet e reduktuara ulin deficitet, duke liruar kapitalin për prodhim privat. Presidenti argjentinas Javier Milei uli 30% shpenzimet në 2024, duke ulur inflacionin nga 211% në 40% dhe duke parashikuar

+5.5% rritje PBB në 2025 (Artikulli IV i FMN-së 2025). Shqipëria mund të ridrejtojë kursimet në fond inovacioni €1 miliardë, duke nxitur R&D nga 0.2% në 0.5% PBB.

Vendosja e një "klauzole perëndimi" për rregulloret (skadojnë automatikisht pas 5 vitesh nëse nuk rinovohen) dhe kufizimi i shpenzimeve në 25% PBB. Kjo nxit një shtet të vogël, duke fuqizuar tregjet për të nxitur eksportet dhe teknologjinë e inovacionin.

Për më tepër, dhe më e rëndësishmja, shteti duhet të qëndrojë jashtë sektorit privat dhe të ndalojë menjëherë favoritizmin ndaj klientëve të tij, ndërkohë që siguron konkurrencë më të lirë dhe më të drejtë. Kjo ndërhyrje ka shkaktuar largimin e firmave ndërkombëtare dhe prestigjioze, dhe ka shtrembëruar ashpër tregjet e Shqipërisë. Duhet të ketë një ndarje të qartë të pushteteve dhe lëvizje drejt decentralizimit.

4. Përqendrimi në Eksporte, Tek, Energji dhe IA: Ndërtimi i një Motori të Ri të Zhvillimi

Për të eksportuar më shumë, duhet stimulim i mallrave me vlerë të lartë: Kredite tatimore për eksportuesit IA (p.sh., firmat e softuerit) dhe zona tregtie të lira me partnerët e BE-së. Ne sugjerojmë investimin e €200 milionë në arsimin IA (universitete si Politekniku i Tiranës), duke synuar 10,000 specialistë IA deri në 2028. Model i Estonisë: Ekonomia dixhitale u rrit 15% në vit, eksportet €2 miliardë në shërbime tech (Agjencia e Investimeve Estoneze 2024).

Spektori energjetik i Shqipërisë, i varur 98% nga energjia hidroelektrike (2022, energypedia.info), është i ndjeshëm ndaj goditjeve të motit, por ka potencial të madh të rinovueshëm (rritje e kapacitetit prej 527% e mundshme, energypedia.info).

Reformat përfshijnë:

Prodhimin: Investim në energji diellore (200 MW) dhe erë (100 MW), dhe gaz natyror deri në vitin 2028, duke shfrytëzuar ankandet (p.sh., termocentrali diellor i Ministrisë së Energjisë, IEA). Përfjashtime nga taksat për projekte të tilla. Kjo mund të rrisë kapacitetin në 3,000 MW, duke mbështetur gjithashtu krijimin e qendrave të të dhënave (data center) (që kërkojnë 50-100 MW secila).

Shpërndarjen: Përmirësim i infrastrukturës e rrjetit për të zvogëluar humbjet e shpërndarjes (Bankwatch 2023). Përmirësim i efikasitetit të OSHEE. Integrim me rrjetet rajonale (CESEC) për eksportet e energjisë (+10% deri në vitin 2028).

Ruajtjen: Investim prej 200 milionë euro në ruajtjen e baterive (kapacitet 100 MWh) dhe energjinë hidroelektrike të pompuar për të menaxhuar prodhimin e tepërt. Pilotimi i rrjeteve inteligjente të drejtuara nga inteligjenca artificiale për të optimizuar shpërndarjen, duke tërhequr qendra të dhënash me energji të besueshme dhe të lirë (0.05 €/kWh kundrejt 0.15 €/kWh të BE-së).

Ndikimi: Shqipëria mund të eksportojë 500 GWh në vit, duke gjeneruar 50 milionë €, dhe të ketë 2-3 qendra të dhënash, duke shtuar potencialisht 300 milionë € në PBB (modeli AWS).

5. Forcimi i Tregjeve Financiare

Spektori financiar i Shqipërisë është i pazhvilluar dhe i varur nga sektori bankar, duke kufizuar kapitalin për sipërmarrjen, energjinë dhe teknologjinë. Reformat e propozuara përfshijnë:

- Zhvillimi i Tregut të Kapitalit: Hapja e një burse (dixhitale) në Tiranë, e modeluar sipas Nasdaq Baltic të Estonisë, për të mbledhur 500 milionë euro për firmat e energjisë/teknologjisë. Ofrimi i stimujve tatimorë për IPO-të në IA dhe burimet e rinovueshme.
- Rritja e Fintech: Mbështetja e platformave të pagesave blockchain dhe dixhitale me 100 milionë euro në grante. Ulja e tarifave të licencimit për startup-et fintech me 50%. Kjo mund të rrisë eksportet e IT nga 155 milionë euro (2022) në 500 milionë euro deri në vitin 2028 (Evropa në Zhvillim 2024).
- Qasja në Financim: Zgjerimi i garancive të kreditit për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme në energji dhe teknologji (objektivi: 1 miliard euro në kredi). Ulja e normave të interesit nëpërmjet konkurrencës dhe reformave të bankës qendrore. Prezantimi i mënyrave alternative të mbledhjes së fondeve, të tilla si crowdfunding.

Ndikimi: Rritja e sektorit financiar prej 15%, duke mundësuar 2 miliardë euro në investime private për energjinë dhe IA deri në vitin 2028.

Natyrisht, të gjithë propozimet tona kërkojnë një sistem arsimor cilësor, tërësisht të reformuar, për të përgatitur shqiptarët për këto sfida dhe reforma. Ekziston nevoja për ta bërë kapitalin njerëzor më konkurrues në nivel ndërkombëtar, duke përmirësuar sistemin arsimor dhe duke ofruar stimuj për bizneset në mundësitë e trajnimit për talentet e tyre, si dhe duke futur politika që ndalojnë ikjen e trurit dhe mundësojnë kthimin e trurit në vend.

Për më tepër, ne këshillojmë rritjen e kapaciteteve për bizneset dhe organizatat jo qeveritare për të aksesuar fondet e BE-së, në mënyrë që ato të jenë në gjendje të konkurrojnë me vendet e rajonit.

Rezultatet e Pritshme: PBB +2 p.p. në vit (në 6% deri në 2028), papunësia <5%, eksportet dyfishuar në €8 miliardë. Kjo zhvendosje thyen varësinë narko, duke krijuar një cikël virtuozy inovacioni dhe prosperiteti. Shqipëria mund të lulëzojë, jo si një qendër tranziti për të paligjshmen, por si një farë i zgjuarsisë, inovacionit dhe prodhimit evropian, duke u kthyer në vlerë të shtuar edhe për Bashkimin Evropian. Koha për veprim është tani.

Burimet:

<https://www.state.gov/reports/2024-investment-climate-statements/albania>

<https://en.protothema.gr/2019/06/07/albania-the-inside-story-of-europes-first-narco-state/>

<https://www.newsweek.com/opiate-epidemic-isnt-just-americas-problem-cocaine-albania-716205/>

https://www.reddit.com/r/albania/comments/akfau/colombia_of_europe_how_tiny_albania_became_the/?rdt=55119

<https://www.cna.al/english/aktualitet/shqiperia-narkoshtet-bild-i-gjerman-artikull-per-in-e-organizuar-i400226>

<https://www.theworldmind.org/deepdive-archive/2019/12/10/the-proliferation-of-organized-crime-groups-in-europes-first-narco-state-a-look-at-albania-in-the-post-cold-war-era>

<https://www.economist.com/1843/2024/11/22/a-journey-through-the-worlds-newest-narco-state>

<https://insajderi.org/en/storja-e-narko-shtetit-te-pare-ne-evrope/>

<https://koha.mk/en/financial-times-shqiperia-ngurron-ti-luftoje-bandat-kriminale/>

<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/albania-drug-cannabis-trafficking-hub-europe-adriatic-sea-a8747036.html>

<https://citizens.al/it/pa-rregulla-pa-kufij-nje-dokumentar-per-gjurmet-shqiptare-ne-zinxhirin-global-te-kokaines-transkriptuar/>

<https://insajderi.org/it/la-storia-del-primo-stato-narcotrafficante-in-Europa/>

<https://insajderi.org/en/BBC-describes-Albania-as-European-marijuana-capital/>

<https://www.quora.com/Is-Albania-a-narco-state>

<https://www.bbc.com/news/articles/cn0w4e4e00jo>

https://telegrafi.com/en/French-media-for-Albania,-a-narco-state-in-the-heart-of-Europe/amp/#origin=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&cap=swipe,education&webview=1&dialog=1&viewport=natural&visibilityState=prerender&prerenderSize=1&viewerUrl=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&mp%2Fs%2Ftelegrafi-com.cdn.ampproject.org%2Fc%2Fs%2Ftelegrafi.com%2Fen%2FFrench-media-for-Albania,-a-narco-state-in-the-heart-of-Europe%2F&mp%3Fusqp=mq33lAQIUAKwASCAAgM%25253D&_kit=1

<https://www.cityam.com/how-albania-went-from-europes-socialist-poorhouse-to-a-narco-state/>

<https://www.aei.org/op-eds/how-the-state-department-pushed-albania-from-democracy-to-narco-state/>

<https://www.theguardian.com/world/2019/jan/13/kings-of-cocaine-albanian-mafia-uk-drugs-crime>

<https://www.vice.com/en/article/the-inside-story-of-europes-first-narco-state/>

<https://vreme.com/en/svet/spigel-albanija-kao-privatna-narko-drzava-edija-rame/>

<https://politiko.al/english/e-tjera/kolumbia-e-evropes-publicisti-gjerman-si-u-kthye-shqiperia-ne-nje-narko--i524858>

<https://politiko.al/english/kryesore/media-gjermane-reportazh-per-shqiperine-para-zgjedhjeve-mes-pandemise-d-i434093>

<https://www.hashtag.al/en/index.php/2019/03/14/zdf-shqiperia-nen-pushtetin-e-mafias-politika-dhe-kriminelet-te-lidhur-ngushtesisht/>

<https://politiko.al/english/e-tjera/dokumentari-i-zdf-mafia-shqiptare-e-kokaies-nga-me-te-frikshmet-lidhje-e-i532857>

<https://strangersguide.com/articles/disorganized-crime/>

https://www.academia.edu/43492332/Albanian_Mafia_in_Western_Europe

<https://insajderi.org/en/the-guardian-drug-and-mafia-money-is-being-cleaned-in-construction-in-Albania>

<https://ekofin.al/rritja-ekonomike-ne-vitin-2024-ishte-3-96-ndikuar-nga-ndertimi-sherbimet-dhe-administrata/>

<https://www.reporter.al/2025/04/18/sa-u-rrit-ekonomia-ne-12-vjet/>

<https://dosja.al/ekonomi/ekonomia-po-rritet-por-punesimi-ishte-me-renie-janar-mars-2025-i446215>

<https://monitor.al/shqiperia-me-ritmet-me-te-uleta-te-rritjes-se-ihd-ve-ne-rajon-me-2024/>

<https://monitor.al/bb-ekonomia-shqiptare-ngadalesohet-ne-2025-dobesimi-i-kerkeses-dhe-investimeve-rrit-pasigurite/>

<https://monitor.al/ekonomia-shqiptare-ka-nevoje-per-diversifikim-dhe-me-shume-sofistikim/>

<https://monitor.al/ekskluzive-shqiptaret-kane-konsumin-me-te-larte-te-kokaines-ne-europe-nga-perdoruesit-e-drogave/>

<https://monitor.al/raporti-i-drogave-i-okb-se-per-2023-shqiperia-nder-vendet-kryesore-ne-tranzitimin-e-heroines-e-kokaines-2/>

<https://monitor.al/raporti-boteror-i-drogave-2022-shqiperia-e-shtata-ne-bote-per-kanabisin/>

https://www.bankofalbania.org/Botime/Botime_Periodike/Raporti_i_Politikes_Monetare/

<https://euronews.al/en/money-laundering-in-albania-estimated-at-e700-million-per-year-giatoc-report/>

<https://www.balkanweb.com/instat-ekonomia-u-rrit-me-3-96-ne-2024-kontribut-ndertimi-tregtia-akomodimi-administrata-publike-bujqesia-dhe-industria-shenuan-renie/#gsc.tab=0>

<https://altax.al/rritja-ekonomike-ne-tremujorin-i-2025-nje-vazhdimesi-me-sfidat-e-nje-modeli-te-njeanshem/#:~:text=Home->

[.Rritja%20ekonomike%20n%C3%AB%20tremujorin%20I%202025%2C%20nj%C3%AB%20vazhdim%C3%ABsi%20me,e%20nj%C3%AB%20modeli%20t%C3%AB%20nj%C3%AB%Bansh%C3%ABm&text=](https://www.balkanweb.com/instat-ekonomia-u-rrit-me-3-96-ne-2024-kontribut-ndertimi-tregtia-akomodimi-administrata-publike-bujqesia-dhe-industria-shenuan-renie/#gsc.tab=0)

[Sipas%20t%C3%AB%20dh%C3%ABnave%20nga%20INSTAT,me%20nj%C3%AB%20ngadal%C3%ABsim%20t%C3%AB%20duksh%C3%ABm.](#)

<https://www.instat.gov.al/>

<https://altax.al/product/rritja-ekonomike-ne-2024-ne-shqiperi/>

<https://abcnews.al/rama-keshillon-sipermarresin-merr-punetore-te-huaj-nga-bangladeshi-nuk-merren-as-me-thashetheme/>

<https://kunder.al/2025/07/28/reportazhi-il-fatto-quotidiano-per-ndertimet-ne-tirane-kulla-dhe-cmime-te-larta-zhvillimi-vertikal-qe-rama-po-mbikeqyr/>

<https://www.tpz.al/aktualitet/ola-xama-200-milione-euro-ne-ndertimet-e-tiranes-nuk-dihet-nga-vijne--i213461>

Country assessment Albania – Transition-Report-2024-25-Albania

INSTAT annual report 2024

INSTAT quarterly report 2025

Illicit-Financial-Flows-in-Albania-Kosovo-and-North-Macedonia-Key-drivers-and-current-trends

https://euronews.al/shifrat-investimet-e-huaja-po-perqendrohen-ne-blerjen-e-pronave-ne-shqiperi/?fbclid=IwQ0xDSwL7COJjbGNrAvsIwmV4dG4DYWVtAjExAAEzEafotq6coDRymmka2WXkRkerJqdhv_qEpdkQd9qF07pMDrwTupbVBrcPXQ_aem_XUgxj36N-0VrM6taQ3mNWQ

<https://top-channel.tv/2023/05/25/me-shume-vdekje-se-sa-lindje-instat-popullsia-e-shqiperise-u-zvogelua/>

<https://www.telegraph.co.uk/world-news/2025/08/18/the-rapid-downfall-of-albanias-most-feared-drug-gang/>

<https://albania.unfpa.org/sq/news/%E2%80%9Cshpopullimi%E2%80%9D-faktor%C3%ABt-e-tkurjes-s%C3%AB-popullsis%C3%AB-shqiptare-dy-arsyet-kryesore>

<https://tvklan.al/vdekjet-tejkalojne-lindjet-per-vitin-2021>

<https://monitor.al/renie-drastike-e-lindjeve-mbi-35-ne-shkoder-korce-dhe-diber-ne-kater-vitet-e-fundit/>

<https://monitor.al/thellohet-renia-e-lindjeve-6-mujori-6-5-me-pak-shtesa-natyrore-drejt-zeros/>

<https://gijotina.com/raporti-i-okb-shqiperia-e-para-ne-bote-per-renien-e-lindjeve/>

<https://monitor.al/euro-prek-mimum-te-ri-me-afer-se-kurre-prane-kufirit-te-97-lekeve/>

<https://www.syri.net/politike/665066/bankat-financuan-vetem-22-xama-ja-si-pastrohen-parate-ne-ndertim/>

<https://www.transparency.org/en/publications/deconstructing-state-capture-in-albania-an-examination-of-grand-corruption-cases-and-tailor-made-laws-from-2008-to-2020>

<https://www.state.gov/reports/2024-country-reports-on-human-rights-practices/albania/>

<https://www.transparency.org/en/publications/deconstructing-state-capture-in-albania-an-examination-of-grand-corruption-cases-and-tailor-made-laws-from-2008-to-2020>

<https://monitor.al/nuk-ka-asnje-rikuperim-eksportet-reale-rane-me-7-4-per-janar-korrik/>

<https://albanianconservativeinstitute.org/shqiperia-ne-raportin-e-fundit-te-oecd-renie-drastike-e-klimes-se-biznesit-renie-e-produktivitetit-dhe-risk-afatgjate-per-stanjacion-dhe-krize-ekono>

<https://albanianconservativeinstitute.org/rritja-e-pagave-fuqia-blerese-dhe-standardi-i-jetes-ne-shqiperi-2005-2024-nje-analize-e-thjeshte-krahasimore>

<https://albanianconservativeinstitute.org/albania-at-a-crossroads-from-dirty-money-dependency-to-sustainable-growth-through-innovation>

<https://www.cna.al/english/ekonomi/shqiptaret-perceptojne-pabarazi-ekonomike-shume-me-te-larte-se-ne-tregue->

[i428585#:~:text=From%20the%20perspective%20of%20citizens,of%20respondents%20share%20this%20belief.](https://www.cna.al/english/ekonomi/shqiptaret-perceptojne-pabarazi-ekonomike-shume-me-te-larte-se-ne-tregue-i428585#:~:text=From%20the%20perspective%20of%20citizens,of%20respondents%20share%20this%20belief.)